

THERESIALYCEUM CULTURBELEIDSPLAN 2022 – 2026

THUIS OP HET THERESIA EN DE WERELD AAN JE VOETEN

Het Theresialyceum is sinds 2009 een cultuurprofielschool. Het cultuurprofiel is gericht op het structureel integreren van kunst, cultuur en erfgoed in het curriculum en op een hoge kwaliteit in de kunstvakken beeldend en muziek. In het nieuwe beleidsplan gaan we verder met deze twee accenten, die we nu hebben vastgelegd in een brede cultuurleerlijn en in een verdiepende kunstleerlijn.

De belangstelling voor kunst en cultuur zijn een voorbeeld van de rijke traditie en cultuur van de school. Als een leerling het Theresialyceum verlaat, dan heeft deze leerling een culturele identiteit ontwikkeld, de leerling staat open voor de wereld om hem/haar/hen heen en voor het andere en de ander, de leerling heeft kunstvakinhoudelijke kennis en een scala aan belangrijke levensvaardigheden opgedaan en kan creatief denken en handelen.

Mede door de gevarieerde en verdiepende ervaringen met kunst en cultuur heeft de leerling creatief leren denken en handelen, heeft de leerling tijdens excursies en culturele activiteiten verantwoordelijkheid voor zichzelf en de ander leren nemen en kan de leerling terugkijken op een verrijkende schooltijd, waarin de leerling het belang en de waarde van kunst en cultuur voor zichzelf en voor de wereld heeft kunnen ontdekken, de leerlingen hebben zich thuis leren voelen bij de kunst- en cultuurlessen maar hebben de wereld aan hun voeten omdat zij zich in kunnen leven in kunst, cultuur, de ander en het andere. Dat vinden we een grote verrijking voor hen, waardevol voor de rest van hun leven.

LEREN MET DE WERELD IN GEDACHTEN

- VOELEN/INLEVEN
- VISUALISEREN
- VERKENNEN
- VERBREIDEN
- VERDIEPEN
- VERNIEUWEN
- VERBINDEN
- VAN GEDACHTEN WISSELEN

INHOUDSOPGAVE

- **WAAROM THERESIALYCEUM EEN CULTUURPROFIELSCHOOL WIL ZIJN** p. 3
Missie, visie en doelen
- **HOE GEVEN WE DE CULTUURPROFIELSCHOOL VORM?** p. 6
Beleidskeuzes
- **WAT DOEN WE OM HET CULTUURBELEID TE REALISEREN EN TE VERBETEREN?** p. 9
Acties en evaluatie
- **Voorbeelden van ACTIES** p. 9
- **Voorbeelden van EVALUATIES** p. 15
- **BREDE CULTUURLEERLIJN** cultuur meemaken en kunst meemaken onderbouw en ckv bovenbouw p. 23
- **VERDIEPENDE KUNSTLEERLIJN** beeldend p. 25
- **VERDIEPENDE KUNSTLEERLIJN** muziek p. 28
- **GEREALISEERD AAN PROJECTEN EN PUBLICATIES 2018 – 2022** p. 32
- **Bijlage 1: Terugblik en reflectie n.a.v. visitatie in 2018** p. 33
DE KEUZES DIE IN 2018 ZIJN GEMAAKT T.A.V. VERBETERPUNTEN VISITATIE 2018
ONTWIKKELING PERIODE 2018-2022
ACTIES NAAR AANLEIDING VAN DE VORIGE VISITATIE IN 2018
- **Bijlage 2: Doorlopende leerlijn onderbouw beeldend** p. 36
- **Bijlage 3: Rubrics beoordeling vaktheorie 2 beeldend** p. 38
- **Bijlage 4: Voorbeeld kunst analyseren: aspecten, principes, strategieën** p. 40
- **Bijlage 5: Voorbeeld film analyseren door te creëren: masterclass – 1 minutenfilm** p. 42

SCHOOLWEBSITE: <https://theresialyceum.nl/>
 SCHOOLWEBSITE CULTUURPROFIELSCHOOL:
<https://theresialyceum-cultuurprofielschool.nl/>

WAAROM THERESIALYCEUM EEN CULTUURPROFIELSCHOOL WIL ZIJN

Missie, visie en doelen

Cultuur leert anders...

Onze leerlingen bouwen aan hun identiteit via kunst en cultuur, vanuit de overtuiging dat kunst en cultuur een onmisbare bijdrage leveren aan de ontwikkeling van jonge mensen en een belangrijke voorwaarde zijn voor succesvol leren.

SCHOOLPLAN EN CULTUURBELEID. Ons onderwijs is erop gericht om de leerling te stimuleren om zijn eigen leven op een volwassen manier te leiden en hierin zichzelf te ontdekken. Hierbij gaan we uit van Gert Biesta: kwalificatie, socialisatie en subjectificatie.¹ Onze leerlingen leren dan ook niet alleen voor en op school, maar ook voor en van het leven. Wij streven naar een brede algemene vorming van onze leerlingen en dragen uit dat leren leuk is en niet altijd een concrete toepassing of nut hoeft te hebben. In het licht van onze rijke traditie staat zelfontplooiing hoog in het vaandel.²

Sinds 2009 zijn wij cultuurprofielschool. Wij bouwen aan de culturele identiteit van onze leerlingen vanuit de overtuiging dat kunst en cultuur, in de breedste zin van het woord, een onmisbare bijdrage leveren aan de ontwikkeling van onze leerlingen en een belangrijke voorwaarde zijn voor succesvol leren. Dit gebeurt in het buitenschoolse programma enerzijds via de brede cultuurleerlijn met vakoverstijgende projecten en in het curriculum van kvv in de bovenbouw en anderzijds via kwaliteitsvol onderwijs in de kunstvakken beeldend en muziek als examenvakken, in de verdiepende kunstleerlijn waarin leerlingen kunst en artistieke creativiteit leren ervaren en diepgaand doorgronden. Naast kunst en cultuur besteden we ook aandacht aan de waarde van cultureel erfgoed in beide leerlijnen. Bij de vakoverstijgende cultuurprojecten is het samenwerken van alle vakken belangrijk om voor leerlingen een zinvolle samenhang te laten ontstaan.³

In aanvulling op de schoolvisie zoals uitgewerkt in het schoolplan, nemen we als cultuurprofielschool ook de visie van Biesta als uitgangspunt en onderschrijven we het belang van kunstonderwijs⁴ zoals hij dat uiteenzet in *‘Door kunst onderwezen willen worden’*. Daarin beschrijft hij dat de pedagogische opdracht, het werk van het hart en de handen (wij voegen daar nog graag de

¹ <https://nivoz.nl/nl/nro/wat-is-goed-onderwijs-over-kwalificatie-socialisatie-en-subjectivering>

² Schoolplan 2021 – 2025: Autonoom en in verbinding. https://theresialyceum.nl/wp-content/uploads/2021/10/Schoolplan-21-25-Theresialyceum-Autonoom-in-verbinding_definitief.pdf

³ Id.

⁴ <https://nivoz.nl/nl/door-kunst-onderwezen-willen-worden-ofwel-een-pedagogisch-perspectief-op-kunsteducatie>

ogen, oren en tastzin aan toe), de affectie en onze waarneming bij kunsteducatie de mogelijkheid geven om *in dialoog met de wereld* te komen. De docent toont de leerling wat er in de (kunst)wereld goed, belangrijk of betekenisvol kan zijn door daar aandacht aan te besteden en biedt zo de mogelijkheid voor de leerling om in dialoog met de wereld en de kunsten te komen.⁵

Kunsteducatie schept volgens Biesta de mogelijkheid om leerlingen via hun verlangens en expressieve uitingen met weerstand en de wereld in contact te komen. In het artistieke proces dat ontstaat speelt 'weerstand' op verschillende manieren een rol. Kunst als concretisering van verbeelding kent fysieke en sociale grenzen en hetgeen dat ontstaat dient op waarde en kwaliteit geschat te worden. Dit is een persoonlijke en vormende kwestie. [...] Kunstenaar zijn is een doorlopend proces en voortdurende poging met de wereld in dialoog te komen en draait niet om specifieke intenties, resultaat of de receptie ervan. Het gaat om het ervaren van onze verlangens en het blijvend vormen van eigen antwoorden in relatie tot de wereld. Vormende momenten verschijnen in het 'artistieke' streven, zodat kunst ons kan onderwijzen [...] **Kunst helpt in het opwekken van verlangen om in dialoog met de wereld te blijven, omdat het ons blijheid, energie en opwinding kan geven.....!**

⁵ Id.

“Zo vrij als een vlinder vlieg ik mijn toekomst tegemoet en geef ik mijn wereld, mijn thuis, meer kleur.” – Sascha.

Sascha van Hofwegen, 6v. 'I SEE ME'. 2022. How do I master my universe? Hoe ik mijn wereld zie en ervaar is niet in één zin uit te leggen. Ik leer door vallen en opstaan, iets wat beschadigd is kan weer worden hersteld, maar zal nooit hetzelfde zijn. Ik ben het middelpunt van mijn bestaan en heb daarom een plek in deze compositie. Mijn dromen waaien zo ver als de wind zal reiken, net als de zaden van een paardenbloem. Zo vrij als een vlinder vlieg ik mijn toekomst tegemoet en geef ik mijn wereld, mijn thuis, meer kleur.

HOE GEVEN WE DE CULTUURPROFIELSCHOOL VORM

Beleidskeuzes

VOORGESCHIEDENIS EN DE BREDE CULTUURLEERLIJN EN VERDIEPENDE KUNSTLEERLIJN. We zijn in 2009 begonnen met een ontwikkelgroep waarin naast kunstvakdocenten, ook docenten Nederlands, geschiedenis en aardrijkskunde deelnamen. We hebben het curriculum van al deze vakken destijds bestudeerd om zo te bezien waar mogelijkheden zouden kunnen ontstaan tot vakoverstijgend leren in projectdagen. We wilden daarbij kunst, cultuur en erfgoed structureel integreren in het curriculum⁶, door aan het eind van een bepaalde periode, als afsluiting van de lessen in verschillende vakken een projectdag of projectdagen te organiseren waarin leerlingen op een activerende en ervaringsgerichte wijze hun kennis en inzichten zouden kunnen delen en demonstreren.

BREDE CULTUURLEERLIJN. Deze uitwerking van het brede cultuurprofiel, waarin we dus kunst, cultuur en erfgoed structureel integreren in het curriculum, is nog steeds een van de twee pijlers waarop onze cultuurprofielschool gebaseerd is. Sinds de visitatie van de cultuurprofielschoolvereniging hebben we daarin wel een verbetering aangebracht. We kregen als feedback dat we heel veel verschillende soorten bloemen lieten bloeien in ons veld, maar dat het zaak zou zijn om het misschien toch iets meer te structureren zodat de projecten haalbaar zouden blijven qua organisatie. Die feedback hebben we ter harte genomen. We hebben daarom nu de brede cultuurleerlijn onderverdeeld in drie componenten, 1) cultuur meemaken (onderbouw), 2) kunst meemaken (onderbouw) en 3) ckv bovenbouw. De twee hoofddoelen van het leren van de brede cultuurleerlijn zijn:

- **LEREN OVER KUNST -EN CULTUURHISTORISCHE CONTEXTEN:** Een deelgebied is gericht op **het integreren van kunst, cultuur en erfgoed in het curriculum** via projectdagen die aansluiten op het curriculum van verschillende vakgebieden in de onderbouw.

- **LEREN DOOR BELEVEN VAN KUNST/ OVER FUNCTIES VAN KUNST:** Een tweede deelgebied is gericht op **meemaken van hedendaagse kunst en cultuur**, waarbij diversiteit en inclusiviteit ook een aandachtspunt zijn. Met deze doelstellingen (en de formulering daarvan) sluiten we aan bij de bouwstenen van curriculum.nu.

VERDIEPENDE KUNSTLEERLIJN. Daarnaast hebben we dus de verdiepende kunstleerlijn voor de kunstvakken beeldend en muziek. Deze verdiepende leerlijn is ingebed in een rijke traditie van het Theresialyceum, waarin de kunstvakken muziek en beeldend als examenvakken sinds decennia gekozen kunnen worden. De vakken staan als een huis en worden door de teams muziekdocenten en beeldende docenten met heel veel extra energie en passie vormgegeven. Nieuwe ontwikkeling daarbij is geweest dat het formatieve handelen bij beeldend, waarbij het werken met rubrics voor proces en product, nog verder uitgewerkt is in een

⁶ Bij de aanvang van de regeling voor cultuurprofielscholen, waren er twee profielen mogelijk, ofwel 1) kunst, cultuur en erfgoed structureel integreren in het curriculum ofwel 2) talentklassen aanbieden.

doorlopende leerlijn voor de onderbouw. Voor de bovenbouw was deze leerlijn er al voor beeldend en voor muziek. Talentontwikkeling staat centraal in deze verdiepende leerlijn, leerlingen kunnen en mogen excelleren in de kunstvakken beeldend (inclusief mode, fotografie, film en design) en muziek (als examenvakken) maar kunnen dat ook in theater (door het project Theresia Theater Club – voor alle jaarlagen). Bij de kunstvakken als examenvakken staat kwaliteit in kunst -en cultuurtheorie centraal, daarbij vinden we (samen) onderzoek doen naar creativiteit in de kunstvakken en samen onderzoek doen naar kwaliteitsverbetering van de lessen in ckv en kunst algemeen een belangrijk streven. Om ons daarin te ontwikkelen werken we samen met culturele instellingen en opleidingen.⁷

SAMENWERKING. De samenwerking met culturele instellingen en opleidingen dateert al vanaf het begin dat we onze ontwikkeling tot cultuurprofielschool hebben ingezet vanaf 2004. Zo hebben we een unieke samenwerking opgebouwd met Lustwarande (voorheen Fundament), waarbij we samenwerken aan het ontwikkelen van educatieprojecten die door en voor leerlingen zijn, ook voor leerlingen van andere scholen. De meest actuele ontwikkelingen in de hedendaagse beeldende kunst, komen zo binnen handbereik van onze leerlingen en daar zijn we ontzettend trots op. Voor muziek geldt dat er langdurige samenwerkingen zijn met bijvoorbeeld Fontys conservatorium, met een organisatie voor mensen met een geestelijke beperking voor wat betreft het ‘Con Gaudi’ project en met professionele musici in verband met het nieuwjaarsconcert. Samenwerking tussen muziek en beeldend is daarnaast ook aan de orde voor de vakken CKV en kunst algemeen. We leren van en met elkaar en lopen in veel opzichten vooruit op de ontwikkelingen die de school wil inzetten (de school als een professionele en lerende organisatie met zelfverantwoordelijke teams).

CREATIVITEITSONTWIKKELING. In het manifest van de Vereniging van Cultuurprofiel scholen wordt de ontwikkeling van creativiteit centraal gesteld. Dat is volgens ons eveneens een kernwaarde van het Theresialyceum als cultuurprofielschool. We vinden dat leerlingen artistieke creativiteit in de volle breedte (brede cultuurleerlijn) en in de volle diepte (verdiepende kunstleerlijn) mogen leren ontdekken. Artistieke creativiteit (in proces en product) hebben we daarom ook onderzocht via het promotieonderzoek ‘Re-image, Re-design and Transform’ van M. T. van de Kamp (2017)⁸. Het docententeam van beeldend heeft daaraan actief bijgedragen en het heeft inzichten en leermiddelen opgeleverd die zowel de brede cultuurleerlijn als de verdiepende kunstleerlijn hebben versterkt en die in de komende periode een inbreng zullen kunnen geven aan de bredere schoolontwikkeling⁹. Het

⁷ Voor een overzicht van alle samenwerkingspartners: zie de zelfevaluatie.

⁸ Van de Kamp, M. T. A. (2017). Reimagine, redesign and transform: Enhancing generation and exploration in creative problem finding processes in visual arts education.

⁹ Door de verbanden te gaan leggen tussen cultuurprofielschool, onderwijsverbetering en onderwijskundig onderzoek.

werken vanuit beoogde doelen en met taxonomieën zal daarin een leidraad vormen. De kernvaardigheden die de Vereniging van Cultuurprofielscholen in haar manifest heeft uitgewerkt¹⁰, hebben op het Theresialyceum vorm gekregen in de visie van 'hybride kunsteducatie' (M. van de Kamp, 2012) en de daarbij gehanteerde en ontwikkelde taxonomieën en kunstleeractiviteiten. Op basis van die taxonomieën en leeractiviteiten kunnen accenten worden gekozen voor projecten en lessen en kunnen deze ook gericht geëvalueerd worden, en kunnen zowel verbeteringen als nieuwe werkvormen ontwikkeld worden.

HYBRIDE KUNSTEDUCATIE

KUNST IS EEN DOMEIN

(van de Kamp, 2012)

Het bevat een kenmerkende eigen wijze van ervaren, denken (discours) en creëren: via beelden, dans, muziek of drama.

- Leren door en over kunst is een **affectief, sensomotorisch, cognitief, creatief, meta-cognitief en sociaal proces**
- Leren over en door kunst is gericht op het ontwikkelen van **belichaamde kennis (embodied cognition), voorstellingsvermogen (imagined cognition) en creativiteit.**
- Creëren bij de kunstvakken is gericht op **transformatie** van het bestaande.

(Deze visie is gebaseerd op: Efland, 2004; Gardner, 2006; Goodman, 1976; Immordino-Yang, 2011).

LEREN *DOOR EN OVER* KUNST & CULTUUR

AFFECTIEF: BETROKKENHEID; EMPATHISCH VERMOGEN; DOORZETTINGSVERMOGEN

SENSOMOTORISCH: KUNST VORMGEVING- & KUNSTANALYSE VAARDIGHEDEN

COGNITIEF: KENNIS/INZICHT IN KUNST & CONTEXT; DE KUNSTWERELD BEGRIJPEN

CREATIEF: EXPERIMENTEREN, ASSOCIEREN, COMBINEREN, INNOVEREN: TRANSFORMEREN

METACOGNITIEF: REFLECTIE; ZELFEVALUATIE VAN PROCES EN PRODUCT

SOCIAAL: COMMUNICEREN (IN DIALOOG) MET ANDEREN *DOOR EN OVER* KUNST

HYBRIDE KUNSTEDUCATIE. M.T.A. van de Kamp, 2013

¹⁰ Nieuwsgierigheid, creativiteit en experiment; empathie, samenwerking en sociale veiligheid; reflectie en identiteit.

WAT DOEN WE OM HET CULTUURBELEID TE REALISEREN EN TE VERBETEREN

Acties en evaluaties

We hebben in de afgelopen periode – ondanks de zeer ontregelende coronatijd – toch weer veel kunnen ondernemen. Enerzijds betrof dat de ontwikkeling van de vakdidactiek van de creativiteit, maar ook – noodgedwongen – de ontwikkeling van didactiek gericht op online-lessen (zoals de ontwikkeling van digitale portfolio's in teams).

Voor de onderbouw hebben we het hele programma opnieuw onder de loep genomen. We hebben bekeken of de samenstelling per leerjaar voldoende in evenwicht was of dat we nog extra activiteiten zouden willen ontwikkelen. We hebben zo de doorlopende leerlijn (de brede cultuurleerlijn) opnieuw vormgegeven en dus georganiseerd in drie onderliggende leerlijnen: cultuur meemaken, kunst meemaken (onderbouw) en CKV (bovenbouw). De basis die in de onderbouw zo gelegd wordt, nemen we mee bij CKV in de bovenbouw en bij (de verdiepende kunstleerlijn in) de kunstvakken als examenvakken. In schooljaar 22/23 is er een nieuwe cultuurcoördinator onderbouw aangesteld, M. Wibier. Zij heeft samen met de projectcoördinatoren en met vakdocenten alle projecten van de brede cultuurleerlijn opnieuw bekeken en er zijn nieuwe projectbeschrijvingen gemaakt.

ACTIES. VOORBEELD 1 – DELFT – PROJECTDAG 17^e EEUW (GOUDEN EEUW) DELFT.

Tijdens de projectdag in Delft zien, voelen en ervaren onze tweede klassers de Gouden Eeuw. Dat wat zij tijdens de lessen leren bij geschiedenis en beeldende vorming komt tot leven, het wordt echt. Ze zien, voelen en ervaren door zelf op zoek te gaan naar bewijsstukken. Deze bewijsstukken laten de leerlingen realiseren dat de Gouden Eeuw ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden, het wordt tastbaar. De eerste jaren van de projectdag was het veelal zo dat de leerlingen veel kennis kregen door rondleidingen binnen een museum of kerk. Of door het beantwoorden van opdrachtbladen. Dit willen we graag anders zien. De leerling moet zelf actiever deel gaan nemen aan het vergaren van kennis en bewijs uit de Gouden Eeuw.

In het Prinsenhof, de Royal Delft en het Vermeercentrum willen we de leerlingen zelf op pad sturen om kennis en bewijs te vergaren. Binnen het nieuwe schoolplan is differentiëren een speerpunt. Daarom willen we dit ook graag doorvoeren binnen de projectdag Gouden Eeuw in Delft.

Differentiëren door:

- Een groepje leerlingen zelf vragen te laten maken bij een aantal zalen.
Vragen m.b.t een aantal kenmerkende aspecten uit de 17^e eeuw:
 - de unieke positie vd Republiek in Europa tijdens de 17^e eeuw, politiek: burgerlijk bestuur.
 - De bloeiende economie: handelskapitalisme en begin wereldeconomie.
 - Stedelijke cultuur: hoe de welvaart leidde tot een bloeiende cultuur.
- Een groepje zoekt bewijs en maakt daar foto's van. Ook weer m.b.t kenmerkende aspecten uit de 17^e eeuw.
- Een groepje observeert een aantal, van te voren bepaalde, objecten (schilderij, kaart, beeld) en beschrijft welke kenmerkende aspecten uit de 17^e eeuw zij terug zien binnen het object.

Bij het bezoek aan de Nieuwe Kerk willen we graag aandacht voor het kenmerkend aspect de Reformatie.

Differentiëren door:

- Een groepje vragen te laten beantwoorden met behulp van de rondleiding van een gids.
- Een groepje zelf vragen te laten maken bij een aantal vooraf bepaalde onderwerpen zoals het praalgraf van Willem van Oranje, Statenbijbel, Glas in Lood ramen etc.
- Een groepje vragen te laten beantwoorden bij (door de gs docent) meegegeven tekstbronnen en afbeeldingen.

Op deze manier hopen we de leerlingen nog actiever bij de projectdag te betrekken. In die zin dat zij zelf proactief aan de slag gaan en een meer onderzoekende houding aannemen.

Door verschillende werkvormen in te zetten per museum, hopen we meer recht te doen aan de verschillende behoeften van verschillende leerlingen. Immers gaan zij op deze manier aan de slag met de verschillende onderwerpen in de vorm van kennis, toepassen en analyseren. Wij hopen zo beter te kunnen differentiëren tijdens deze projectdag voor onze tweede klassers.

Daarnaast willen we ook de actualiteit over (post)kolonialisme en slaver– zoals de excuses van de Nederlandse regering voor het slavernijverleden in 2023 – verwerken in het project.

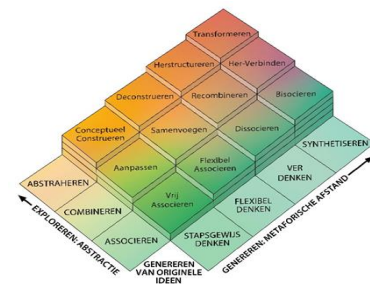
ACTIES. VOORBEELD 2 - CKV NIEUWE STIJL. Bij CKV hebben we vernieuwingen van en verbeteringen in het programma vormgegeven. We hebben twee nu afzonderlijke programma's voor havo en voor

vwo leerlingen ontwikkeld, waarbij we het examenprogramma van 2017 echt conform de eindtermen hebben uitgewerkt. Daarbij hebben we ons laten leiden door onze eigen doelstellingen van de cultuurprofielschool (Hybride kunsteducatie leerdoelen), door de visie op kunsteducatie van curriculum.nu en door het onderzoek naar creativiteit. Een voorbeeld is het nieuwe thema voor CKV in 4vwo 'leven, wonen en werken in steden in de toekomst'. Daarin onderzoeken leerlingen via samenwerkend leren, hoe zij de toekomst van steden zien. Daarin nemen zij één van de CKV dimensies als uitgangspunt en verkennen zij specifieke gebieden in Tilburg en in Rotterdam. Zij leren daarin kritisch en creatief denken en reflecteren. Ze ontwikkelen samen een visie en geven die vorm in

een film en een mondelinge en schriftelijke onderzoeksrapportage. We kijken met leerlingen naar architectuur en stedenbouw; naar ruimtelijke ordening en beleidsontwikkeling van steden; naar fotografie en film van steden; naar soundscapes en soundtracks van urbane omgevingen. Als leidraad voor dit project nemen we het architectenbureau MVRDV en tijdens de excursie naar Rotterdam bekijken we o.a. de Markthal en het Depot. *Voorbeeld van de filmlessen die leerlingen krijgen, zie bijlage 5.* Naast dit thematische programma dat we in semester 1 in 4 vwo doen, werken leerlingen in semester 2 aan een eigen onderzoek naar artistieke creativiteit (zij zijn dan vrij om een eigen kunstvorm te kiezen die zij onderzoeken) en ze ondernemen een culturele activiteit (keuzemenu).

ACTIES. VOORBEELD 3 – CREATIVITEIT. Bij CKV in 5 vwo hebben we het onderzoek naar creativiteit helemaal in de lessen opgenomen en ontwikkelen we dit onderzoek elk jaar opnieuw verder. Het thema dat we in de laatste jaren gebruikt hebben we twee thema's die we met Lustwarande hebben ontwikkeld, samengevoegd. Het project dat leerlingen uitvoeren is een diepteonderzoek gericht op het ontwikkelen en analyseren van artistieke creativiteit in fotografie in het tijdperk van het Antropoceen en in het digitale tijdperk. *(voorbeelden van de kunstbladen laten we bij de visitatie inzien)*

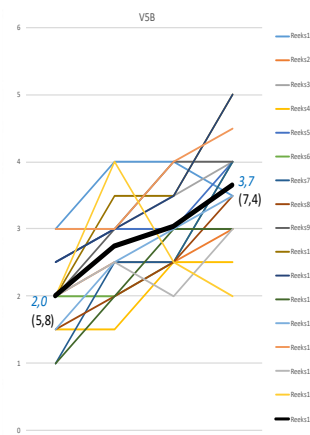

Matrix voor creatieve processen, waarin creatieve (leer)activiteiten benoemd zijn.

Leerlingen ontwikkelen in een semester, drie verschillende fotografie-drieluiken waarin zij hun eigen creatieve verbeelding van deze twee thema's verwerken. Zij maken daarbij een procesverslag en ze analyseren de artistieke creativiteit van fotografen en van een andere kunstvorm (naar keuze, via het keuzemenu aan culturele activiteiten). De beperking die leerlingen aangereikt krijgen (fotografie, drieluiken, thema en zelfs ook de omgeving – schoolomgeving) lijken misschien groot. Toch weten we uit onderzoek, dat kunstenaars zichzelf juist vaak dergelijke beperkingen opleggen om vervolgens in creativiteit te kunnen excelleren. Onze leerlingen doen dat bij CKV ook (zie de volgende pagina voor een aantal voorbeelden). Om het creatieve proces van de leerlingen te ondersteunen en de originaliteit van de producten te bevorderen, maken we gebruik van lessen en instrumenten die in het promotieonderzoek ontwikkeld zijn. Bijvoorbeeld de les (van 50 minuten) waarin de matrix voor creatieve processen toegelicht wordt. Maar ook de visuele ankers die we als sectie beeldend hebben ontwikkeld, worden gebruikt.

[illegible]

Visuele ankers voor 6 niveaus, die voor de beoordeling van fotoseries worden gebruikt. Deze worden op 3 of 4 momenten (voor 3 of 4 fotoseries) gebruikt om het niveau te bepalen. Na de beoordeling van de eerste fotoserie mogen de leerlingen deze visuele ankers (kort) inzien en krijgen zij deze toegelicht. Ze ontvangen deze echter niet fysiek omdat ze gestimuleerd worden tot het maken van nog originelere drieluiken.

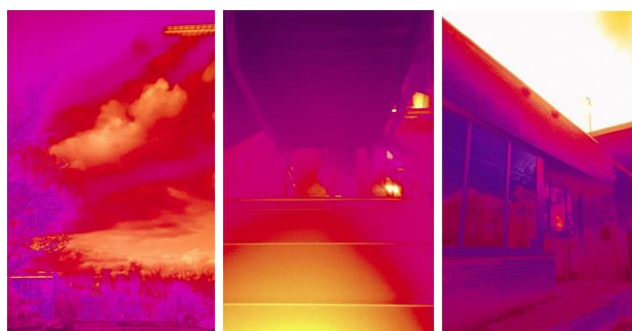
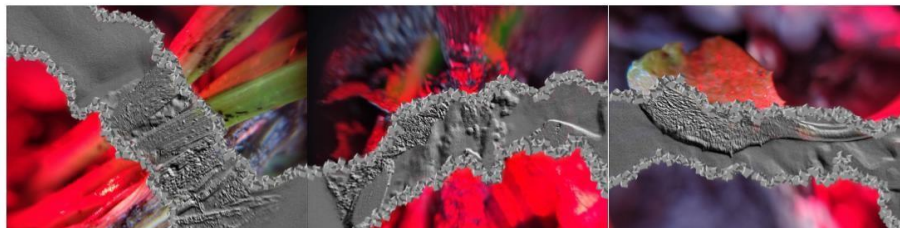

Leerlingprestaties worden ook gevisualiseerd en teruggekoppeld (dikkere zwarte lijn = het gemiddelde van de klas)

FOTODRIELUIKEN VAN VIER CKV LEERLINGEN UIT 5 VWO (MOVING NATURE & MIXED REALITIES)

Nature's wrath

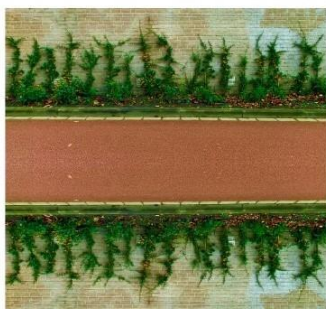
Vijandigheid is het woord dat ik associeer met mijn drieluik. Mijn initiële idee was om de kwetsbaarheid van de natuur te fotograferen, maar ontdekte tijdens het fotograferen dat de natuur verreweg van kwetsbaar is. Ja, de mens kan een boom omhakken, maar kunnen wij communiceren zonder woorden? Kunnen wij honderden jaren blijven leven? Kunnen wij leven op zo weinig voedingsstoffen en nog steeds zuurstof, een van de bouwstenen van het bestaan van de mens, zelf maken? Het is een complex systeem dat ons elke keer weet te verrassen en we hebben ons vaak laten inspireren door de natuur. En nu vernietigen we het. Met de rode kleur wou ik de vijandigheid en ook de sterkte van de natuur weergeven, met de kleine blokjes wou ik ook het digitale aspect erin brengen en met het bewerkte deel de invloed van de mens. Moving Nature gaat allemaal over het Antropoceen; het daglicht wordt verplaatst met synthetisch, rood licht, het prachtige omhulsel wordt verplaatst met waarnemingen van de processen op microniveau.

Bij het maken en bewerken van deze foto's had ik het idee om het beeld van een infraroodcamera na te bootsen. Dit slaat op de opwarming van de aarde, het gat in de ozonlaag en hoe we dit vast kunnen leggen met moderne technieken. We combineren hierbij dus techniek om een fenomeen uit de natuur vast te leggen, in dit geval de opwarming van de aarde. Het slaat dus ook op moving nature. Met het hevig spelen met de kleuren in de foto heb ik dit effect geprobeerd te bereiken.

Mixed Realities wil zeggen dat het iets is dat in het tijdperk van de digitale media is ontstaan. Moving Nature is de kwetsbaarheid van de aarde, dit is in het Antropoceen, het tijdperk waarin de mens alles aanstuurt. In de foto's van deze fotoserie is wellicht geen gebruik gemaakt van digitale dingen, maar wel van dingen die men tegenwoordig vaak gebruikt, zoals fietslampjes en bidons. In vooral de eerste een de laatste foto is goed de natuur te zien, ook is het in de tweede foto te zien. In de eerste foto lijkt het alsof er bloed te zien is, het lijkt alsof een meer 'mishandeld' wordt, de natuur is niet blij.

Van te voren had ik nog niet precies een concept bedacht, nu ik naar de foto's kijk heb ik de kwetsbaarheid van de natuur laten zien, maar ook het mooie (vooral de laatste foto). Ook heb ik laten zien dat de mens invloed heeft op de natuur, op alles eigenlijk, dus dat alles om je heen wel iets te maken heeft met de mens. Dus wij moeten als mens zuinig en voorzichtig zijn met de aarde waarop we leven, maar we mogen er ook van genieten.

Nature will strike back, but in what way? De mens wil de natuur bedwingen en terugdringen, maar de natuur zal terug komen, het zal chemisch zijn en als een parasiet alles willen overnemen. Het wil wraak, het wil terug wat van hem is, het wil zijn vrijheid terug. Langzaam zal het de door de mens geclaimde gebieden weer eigen maken. Van kleine parasitische scheutjes langs een fietspad en opgeslokte gebouwen tot een complete groene overname. De natuur zal hoe dan ook terug komen en dat wil ik laten zien.

ACTIES. VOORBEELD 4 - OMGAAN MET NIEUWE SITUATIES INZAKE CULTURELE ACTIVITEITEN.

We hebben in de afgelopen periode uiteraard – net als alle andere scholen – een beperkende periode gehad wat betreft de mogelijkheden om deel te nemen aan cultuur. Leerlingen, ouders, docenten en schoolleiding betreuren dat enorm. Nu er landelijk een nieuwe wettelijke richtlijn is om de ouderbijdrage voor culturele activiteiten en excursies echt vrijwillig te laten zijn, zijn we geconfronteerd met onmogelijkheden ten aanzien van bijv. de buitenlandreizen (in een nog steeds onzekere context van corona-situaties

maar ook in de context van extra financiële lasten die deze nieuwe wettelijke richtlijnen meebrengen voor de school). Dat heeft ertoe bijgedragen dat we ook in dat opzicht ons activiteitenprogramma hebben bekeken. Buitenlandse excursies met de kunst-examenklas of voor-examenklas hebben we voorlopig even vervangen door evenzeer zinvolle excursies binnen Nederland.

Zo oude zus zo jongere zus. Op excursie met 5h en 6v naar het Rijksmuseum fotografeerden we de oudere zus...voor Vermeer. Een jaar daarna, gingen we met de voor-examenklassen havo en vwo naar het Mauritshuis en daar fotografeerden we de jongere zus.....voor Vermeer.

ACTIES. VOORBEELD 5 – RUBRICS VOOR VAKTHEORIE 2 BEELDEND/KUNST ALGEMEEN. Bij het beoordelen van beeldend werk en beeldende processen, hanteren we al jaren rubrics. In het nadenken over meer formatief handelen, kwamen we op het idee om naast rubrics voor beeldende processen, ook rubrics te ontwikkelen voor theorie-leerprocessen. (Zie voorbeeld in bijlage 3).

ACTIES. VOORBEELD 6 - KUNST ANALYSEREN – ASPECTEN PRINCIPES EN STRATEGIEËN. Op basis van de ervaringen van leerlingen met kunst analyseren, kwamen we er als docenten achter dat leerlingen de stap van beschrijven naar analyseren en interpreteren heel ingewikkeld vonden. We merkten dat objectieve beschrijvingen niet meegenomen werden in de interpretaties en dat interpretaties heel subjectief bleven. Bij het onderzoeken van de oorzaken hiervan, bleek dat leerlingen begrippen voor kunst analyseren, vaak allemaal menen te moeten toepassen waardoor het analyseren (differentiëren, organiseren en attribueren volgens Bloom) dan heel ingewikkeld werd. Daarom ontwikkelden we voor een excursie naar Centre Pompidou, een werkwijze die leerlingen heel snel en eenvoudig leert kunst analyseren: aspecten, principes en strategieën (voorbeeld in bijlage 4). Dit voorbeeld is inmiddels uitgewerkt voor alle kunstdisciplines en sinds 2022/2023 ook nog voor fotografie.

ACTIES. VOORBEELD 7 – MUZIEK & BURGERSCHAP. Sinds 2006 werkt onze school in het kader van burgerschap samen met Organisatie Amarant, een organisatie die werkt met mensen met een beperking. We hebben al 16 jaar een orkest van leerlingen uit de bovenbouw samen met mensen die in gezinsvervangende tehuizen wonen. Eenmaal in de drie weken komen de bewoners van

Amarant naar het Theresialyceum om samen muziek te maken. Onze leerlingen hebben een 'maatje' waarmee ze samen muziek maken in het orkest. De leerlingen doen dit gedurende 10 maanden, daarna komt er weer een andere groep leerlingen. We geven 2 keer per jaar een concert voor ouders, docenten, andere leerlingen en bewoners van Amarant. Leerlingen vinden het een zeer bijzondere ervaring om contact te leggen met mensen met een beperking met muziek als middel! Aan dit project doen ook veel leerlingen mee die geen muziek in hun eindexamenprofiel hebben.

ACTIES. VOORBEELD 8 – MUZIEK: YOUNG CLASSICAL AWARD TILBURG. In april van elk schooljaar vindt de Young Classical Talent Award plaats in Tilburg. Een wedstrijd waarbij elke middelbare school een talent afvaardigt dat met het huisorkest van Theaters Tilburg (Camerata Zuid) een klassiek werk speelt. Het Theresialyceum heeft elk jaar diverse talenten die aan deze wedstrijd meedoen. Ook ons schoolorkest (20 leerlingen) en ons schoolkoor (12 leerlingen) doen aan deze avond mee. Het proces voorafgaand aan deze avond wordt beoordeeld en het valt op hoezeer leerlingen 'groeien' in hun vaardigheid en de liefde voor klassieke muziek. Komend jaar is er voor het eerst een compositiewedstrijd, waar 2 leerlingen van onze school aan mee zullen doen.

ACTIES. VOORBEELD 9 – DIDACTIEK VAN DE CREATIVITEIT. Tijdens een studiedag (nov 22) hebben we met CKV docenten een aantal gerichte opdrachten en oefeningen uitgewerkt, waarmee we voor CKV havo leerlingen meer willen motiveren om divergent te leren denken. We hebben daarbij nagedacht over manieren van differentiëren (= schoolbeleid, onderwijsverbetering door differentiatie). Daarbij hebben we drie opdrachten uitgewerkt: een opdracht gericht op 'leren associëren gericht op architectuur', een tweede opdracht gericht op 'leren combineren met architectonische vormen' en de derde opdracht gericht op 'architectuur analyseren, door aspecten, principes en strategieën'. Zo kunnen leerlingen zelf kiezen met welke opdracht ze willen starten: creatief leren denken door te doen, of creatief leren denken door te kijken/analyseren. Leerlingen maken wel de verschillende opdrachten maar kunnen zelf kiezen in welke volgorde.

ACTIES. VOORBEELD 10 – DIFFERENTIËREN IN SOORTEN LEERDOELEN/LEERNIVEAUS

Tijdens een studiedag (nov 22) over onderwijs verbeteren door differentiëren, zijn we met het team beeldend aan de slag gegaan met het differentiëren qua soorten leerdoelen (affectief naast cognitief; of juist sensomotorisch naast creatief – zie pp 21, 22). Daarbij hebben we een concrete opdracht uit de onderbouw in een paar variaties uitgewerkt. Leerlingen zouden vervolgens kunnen kiezen, met welke soort opdracht ze willen beginnen. Door leerlingen zelf meer keuzes te laten maken, kunnen zij vanuit hun affiniteit of juist nieuwsgierigheid kiezen. Op basis van de motivatie-theorie van Deci & Ryan (2000)¹¹, denken we dat leerlingen daardoor meer gemotiveerd zullen raken (meer ruimte voor autonomie).

¹¹ Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). Self-determination theory. *Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*.

EVALUATIES. VOORBEELD 1: DOORLOPENDE LEERLIJN KUNST BEELDEND ONDERBOUW. In de onderbouw hebben we met de sectie beeldende vorming, samen een nieuwe doorlopende leerlijn ontwikkeld. Daarbij hebben we gekeken naar wat in de bovenbouw bij CKV (nieuwe stijl) en kunst beeldend, kunst muziek en kunst algemeen aan kennis en vaardigheden nodig zijn voor leerlingen om een goed niveau te kunnen bereiken. Daarnaast hebben we gekeken naar de nieuwe accenten van het curriculum volgens curriculum.nu. Dit alles heeft geleid tot een nieuwe doorlopende leerlijn waarbij bijvoorbeeld ook de beoordelingscriteria voor de onderbouw aansluiten op de beoordelingscriteria in de bovenbouw. Leermiddelen gericht op het leren kunst analyseren in de bovenbouw zijn in vereenvoudigde vorm nu ontwikkeld voor de onderbouw.

Evaluatie

Beoordeling:
Periode 1, 2, 3 en 4 – per periode max. 3 punten
- Proces / logboek → weging 1 of 2 (zie opdracht)
- Product → weging 2 of 3 (zie opdracht)
- Theorie → weging 2

Beoordeling:
Periode 1, 2, 3 en 4 – per periode max. 3 punten
- Proces / logboek → weging 1 of 2 (zie opdracht)
- Product → weging 2 of 3 (zie opdracht)
- Theorie → weging 2

Beoordeling:
Periode 1, 2, 3 en 4 – per periode max. 3 punten
- Proces / logboek → weging 1 of 2 (zie opdracht)
- Product → weging 2 of 3 (zie opdracht)
- Theorie → weging 2

DE BEOORDELING VOOR HET PROCES IS GERICHT OP:

IDEË/INHOUD Wat is de bedoeling van je idee?	ONDERZOEK Hoe heb je het thema onderzocht en je verdiept in het onderwerp?	EXPERIMENT Hoe heb je veel experimenteel/uitgeprobeerd?	EIGENHEID/ ORIGINALITEIT Is je werk eigen, is het anders?	SAMENWERKING Hoe heb je de samenwerking?	WERKDRIJF / INZET Hoe hard heb je gewerkt?	VOORTGANG 20 en voortgang in je proces? Loop je op schema?
--	--	---	---	--	--	--

© H. Kortland & O. Maarleveld 2013. <https://www.ahk.nl/lectoraten/educatie/conferenties-en-projecten/beoordelen-in-kunsteducatie/beeldend-reflecteren/> Geraadpleegd op 20-6-2019*

DE BEOORDELING VOOR HET PRODUCT IS GERICHT OP:

IDEË/INHOUD Wat is de bedoeling van je idee?	EIGENHEID / ORIGINALITEIT Is je werk eigen, is het anders?	TECHNIEK / BEELDAFPECTEN Hoe heb je de afbeelding gemaakt?	Samenhang idee/ product Hoe is de samenhang tussen idee en product?	EINDPRODUCT Hoe is het resultaat van je idee?	Kippenvefactor?
--	--	--	---	---	------------------------

© H. Kortland & O. Maarleveld 2013. <https://www.ahk.nl/lectoraten/educatie/conferenties-en-projecten/beoordelen-in-kunsteducatie/beeldend-reflecteren/> Geraadpleegd op 20-6-2019*

DE BEELDDE ASPECTEN ZIJN:

Vorm	Compositie	Kleur	Licht	Ruimte	Materiaal	Techniek
------	------------	-------	-------	--------	-----------	----------

KUNSTKIJKEN BEOORDELEN WE HIEROP:

Materiaal en techniek beschrijven	Beeldaspecten en voorstelling beschrijven	Punctie, stijl en genre beschrijven	Analysen	Verschiedende perspectieven gebruiken	Beoordeling en eigen oordeel	Een mening hebben en onderbouwen
-----------------------------------	---	-------------------------------------	----------	---------------------------------------	------------------------------	----------------------------------

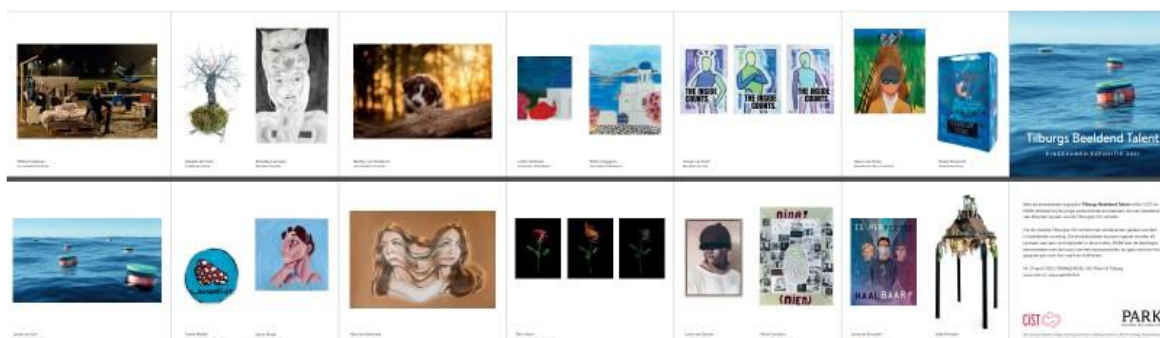
Tekeningen: O. Maarleveld '16 - <https://www.ahk.nl/media/ahk/wat-moeten-leerlingen-kunnen-kunstzone.pdf>

* Deze beoordelingscriteria zijn van: <https://www.ahk.nl/filesadmin/download/ahk/lectoraten/kunst-en-cultuureducatie/beeldend-reflecteren--o-maarleveld-en-h-kortland.pdf> en zijn in aansluiting op de beoordelingscriteria die we hanteren in de bovenbouw, ze zijn door Kortland & Maarleveld gedeeltelijk ontleend aan de criteria die wij op het Theresialyceum ontwikkeld hebben:
Kamp, M-T van de (2012). Beoordelen van creatieve beeldende producten en processen van leerlingen in het voortgezet onderwijs. Een literatuuronderzoek naar criteria voor beeldende producten en processen in een hedendaagse context van kunst en kunsteducatie. <http://www.kunstcontext.com/ckv/litotzbp.pdf>

Evaluatie-pagina van de nieuwe doorlopende leerlijn kunst beeldend onderbouw.

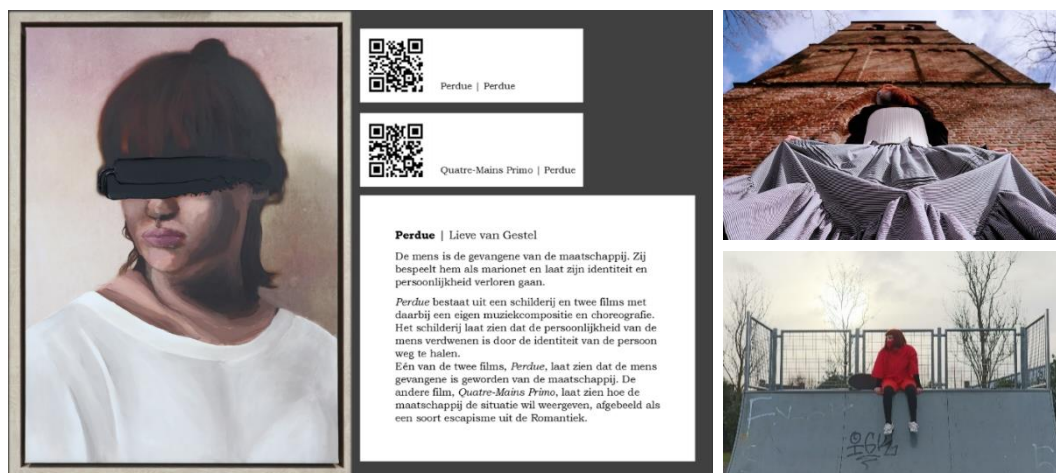
EVALUATIES. VOORBEELD 2 – EXAMENEXPOSITIE IN SCHOOL EN BIJ PARK (TILBURGS BEELDEND TALENT)

Voor muziekleerlingen zijn er allerlei mogelijkheden om hun talen te tonen op school: tijdens het Nieuwjaarsconcert, Muziekpresentatieavond, TNT – Talent Night Theresia, bij Lunchconcerten en bij Con Gaudi. Voor beeldende leerlingen waren er altijd de presentaties in school voor leerlingen. Sinds 2017 worden ook de examenwerken van leerlingen in de school gepresenteerd tijdens de muziekpresentatie avond (van de examen leerlingen muziek van havo en vwo). Daarbij wordt een catalogus ontwikkeld, afgelopen jaar was dat door een oud-leerling die op de St.Joost grafische vormgeving studeert. Maar in 2021 is daar nog een nieuwe mogelijkheid bijgekomen die door CiSt (Cultuur in Scholen in Tilburg) georganiseerd wordt in samenwerking met Park (expositieruimte voor beeldende kunst): alle scholen in Tilburg kunnen deelnemen aan de examenexpositie in Park. Daarbij wordt eveneens een catalogus gemaakt. Docenten per school vaardigen werk van twee examenleerlingen af van elk schoolniveau (vmbo, havo of vwo).

Leporello met werk van examenleerlingen van Tilburgse scholen

Deze werken worden geëxposeerd. Er wordt een echte opening georganiseerd. In het eerste jaar dat dit georganiseerd werd, werd ook een examenleerling als ‘winnaar’ aangewezen. Maar in het tweede jaar vond men dit eigenlijk niet wenselijk/nodig omdat kunst geen wedstrijd is. Hoe dan ook: het Theresialyceum was apetrots op de eerste winnares, een leerling van het Theresialyceum, namelijk Lieve van Gestel. Lieve was een voorbeeld van wat we als cultuurprofielschool voorstaan: zij maakte haar eigen kleding, verzong haar eigen verhalen voor films waarin zij optrad en waarin zij danste. Ze studeert momenteel aan de St. Joost in Breda.

Werk van Lieve van Gestel, 6v – 2020 - 2021. Theresialyceum.

Examenexpositie van leerlingen uit 5h en 6v in de wintertuin van het Theresialyceum, 2021 – 2022.

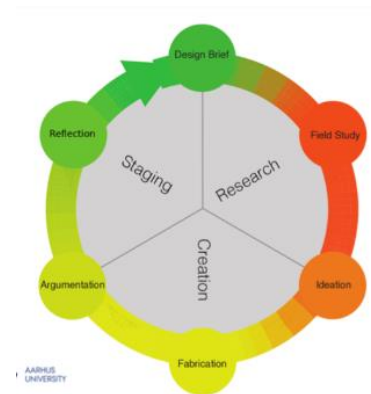
Nieuwjaarsconcert in de hal van het Theresialyceum, 2021 – 2022.

EVALUATIES. VOORBEELD 3. NIEUWE MEDIA, KUNST EN TECHNOLOGIE

Het Theresialyceum heeft deelgenomen aan het Erasmusproject:

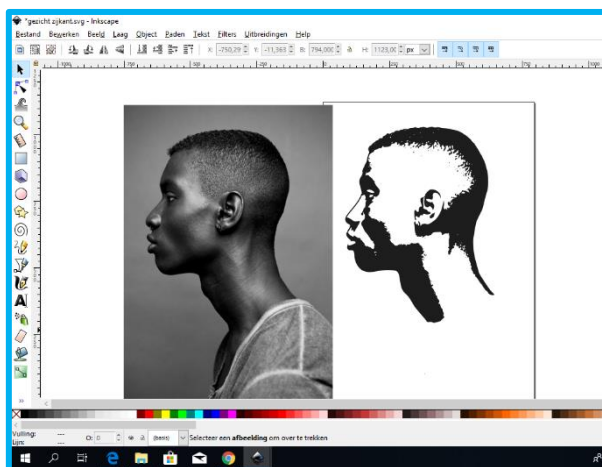
Fablab Schools EU: Towards Digital Smart, Entrepreneurial and Innovative pupils o.l.v prof. Rachel C. Smith van Aarhus Universiteit. De ontwerpcirkel: Design Base Learning stond hierin centraal. Als gevolg van deze bijeenkomsten heeft onze school een brug geslagen tussen de bestaande vakken: beeldende vorming en techniek

Deze 2 werelden brengen we samen door de digitale middelen van de 21ste eeuw vaker te implementeren in de lessen beeldende vorming. Naast de reguliere, ambachtelijke manier van werken, exploreert de leerling met materialen, machines en hun mogelijkheden. Creatief denken wordt gecombineerd met expressie en innovatie d.m.v computergestuurde apparatuur zoals de 3d-printers, vinylsnijder en de lasersnijder. De opdrachten blijven een open structuur behouden met veel aandacht voor creatief en divergent denken. Tijdens de kunstanalyse lessen wordt er aandacht besteed aan hedendaagse kunstenaars zoals Studio Drift, Olafur Eliasson, Berndnaut Smilde, Daan Roosegaarde, Iru van Herpen, Simon Heijdens,

Opbrengsten:

- Leerlingen leren procesmatig te werken volgens een ontwerpcirkel waarbij het daadwerkelijke eindontwerp in een digitale leeromgeving gemaakt (Tinkercad, Rhino, illustrator enz..). Het eindwerk kan variëren tot een 3D-geprint/gelaserd beeld tot een virtuele wereld (of object).
- Onze zéér creatieve, maar motorisch minder sterke, leerlingen krijgen hierdoor een betere motivatie om zichzelf op een creatieve manier te ontplooiën.
- Het vergroten van de competenties en pedagogische vaardigheden van docenten in het inzetten van digitale fabricatie voor onderwijs;
- Leerlingen uitrusten met innovatieve vaardigheden en digitale competenties die nodig zijn in de 21ste eeuw;

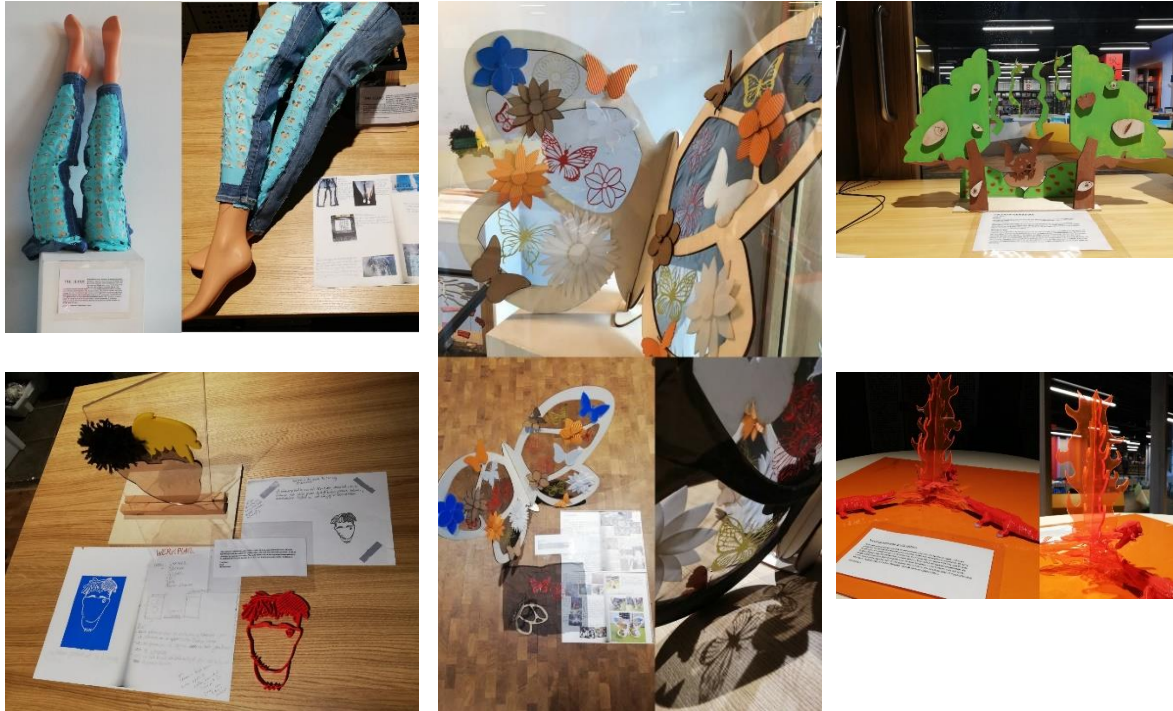

Voorbeeld les opzet:

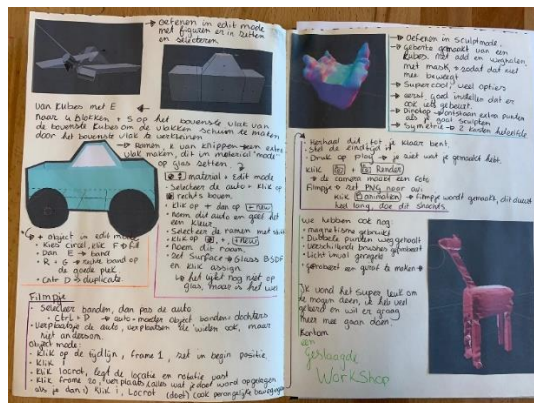
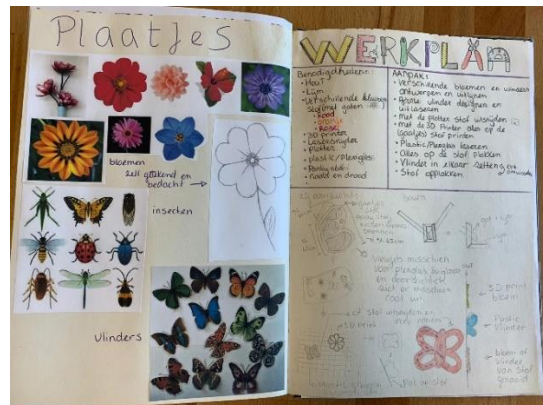
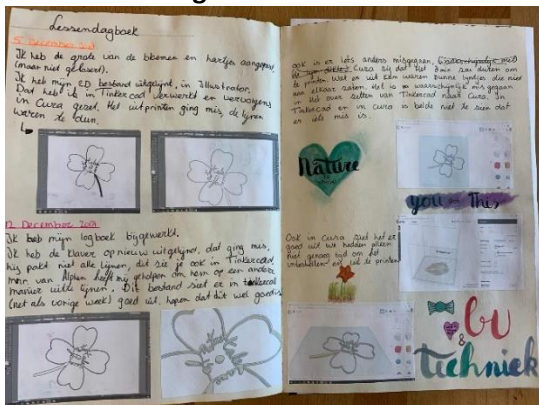
Het schooljaar wordt verdeeld over 4 periodes. Gedurende het gehele jaar houdt de leerling een fysiek (beeldend) logboek bij. Ten alle tijden is het proces inzichtelijk weergegeven. Alle stappen en bevindingen worden genoteerd, alle proefjes worden gefotografeerd en in het logboek verwerkt. De leerlingen werken volgens het *Design Based Learning Model*.

	LEERDOELEN/LESSEN	VAARDIGHEDEN	Materialen:
Periode 1: (wk 33 t/m 44): FIELDSTUDY	Exploreren van de mogelijkheden van de software, de apparaten en materialen. Dit gebeurt in groepjes volgens het Jigsaw principe. Leerlingen wisselen bevindingen uit en presenteren.	-samenwerkend leren (jigsaw) -onderzoeken -leren programmeren -presenteren -prototypes ontwerpen	Software: adobe illustrator, thinkercad(CAD), rhinoceros (CAD), Slicer for fusion360 etc...).
			apparatuur: lasersnijder, 3d-printer, klei-printer, in virtual reality. Materiaal: karton, triplex, klei
Periode 2: (wk 45 t/m 3) IDEATION	Ontwerpfase: Leerlingen starten met mindmappen en collages. Ambachtelijk werken. Leerlingen gaan concreter op zoek naar ideeën met bijbehorende uitwerkingen op het thema. Hierbij nemen ze alle conclusies op de voorstudies mee ingedachte. Het gekozen eindontwerp wordt geconcretiseerd. Er worden werkplannen gemaakt.	-divergent denken -verbeelden -creatief denken -convergeren -Presenteren	Leerlingen experimenteren met verschillende materialen en technieken. Zowel binnen als buiten het logboek.
			ARGUMENTATIE: bevindingen worden genoteerd in Logboek. Foto's van uitkomsten tijdens het proces worden in logboek verwerkt.
Periode 3: (wk 3 t/m 9) IDEATION/ FABRICATION	Leerlingen vormen koppels en wisselen ontwerpen en plannen uit. Er worden nieuwe ideeën gevormd of ideeën samengevoegd. Een definitief plan wordt gesmeed Tussentijdse presentatie. Klasgenoten geven feedback alvorens de fabricatie-fase Reflectie en plannen aanpassingen Evaluatie over het proces tot zover. Leren van anderen. Bezoek aan het Rijksmuseum en/of het textiellab. Kunstanalyse maken in duo's Eerste poging tot fabricatie.	-collaboratief werken -creatief denken -convergeren -Presenteren - Beschouwen/ analyseren van artistieke creatief processen van kunstenaar(s) -Creëren -Kunst analyseren (herkennen en toepassen van begrippen. Conclusies/ betekenissen aan verbinden.	Ilo-UVA kunstanalyse model Software: adobe illustrator, thinkercad(CAD), rhinoceros (CAD), Slicer for fusion360 etc...).
			apparatuur: lasersnijder, 3d-printer, klei-printer, in virtual reality. Leerling werkt gericht met gekozen materialen/software ARGUMENTATIE: bevindingen worden genoteerd in Logboek. Foto's van uitkomsten tijdens het proces worden in logboek verwerkt.
Periode 4: (wk 11 t/m 24) FABRICATION/ REFLECTATION	Fabricatie-fase. De leerling produceert nu daadwerkelijk zijn/ haar eindwerkstuk. Mogelijk zal de leerling nogmaals de ideation-fase ingaan alvorens het definitieve eindwerk te produceren. Eindpresentatie klas/school Eindmanifestatie LocHal	-Reflecteren (op inhoud en eigen proces/product en kunstdossier) -Zelfevaluatie	Procesreflectie verslag inclusief zelf evaluatie

Expositie leerlingen werk klas 3 in de LochHal

Voorbeelden logboeken :

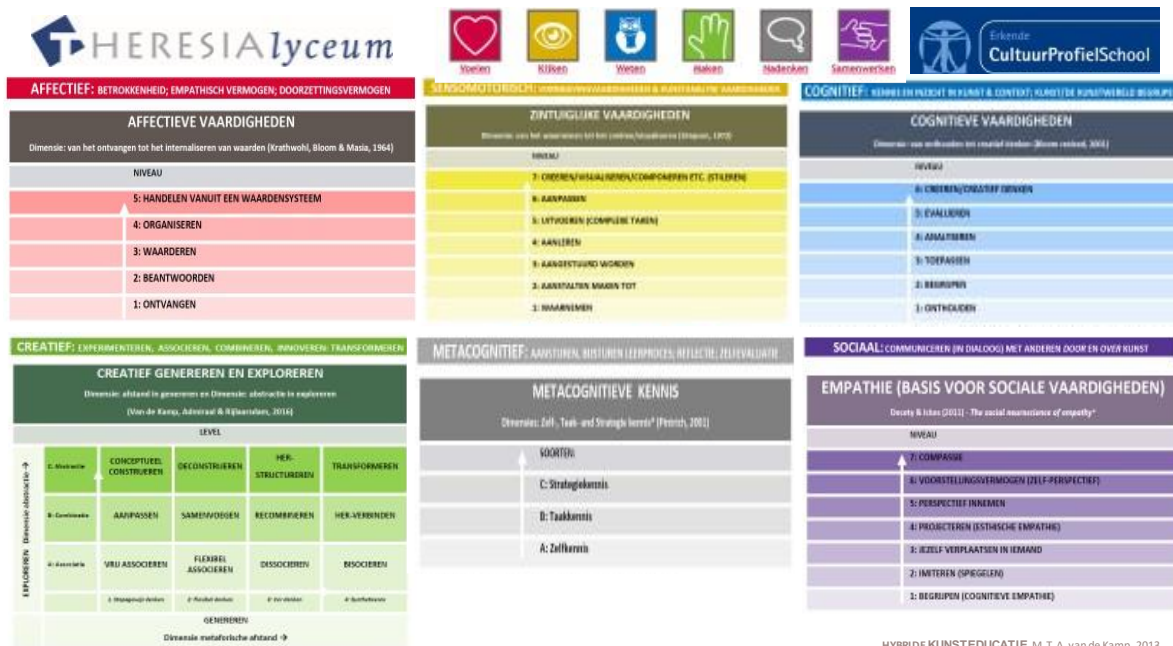
EVALUATIES. VOORBEELD 4 – ONTWIKKELING VAN DE EVALUATIE VAN CULTUURLEERPROCESSEN.

Voor de cultuurprofielschool projecten hebben we projectbladen ontwikkeld. Onderaan staat steeds aangegeven wat de streefdoelen zijn voor het project. Die streefdoelen willen we op termijn ook nauwgezet gaan evalueren om zodoende weer effectieve verbeteringen vorm te geven. We gaan schoolbreed ook beginnen met het werken met taxonomieën (Bloom) om daarmee differentiatie en onderwijsverbeteringen vorm te geven.

[illegible]

LEREN <i>DOOR</i> EN <i>OVER</i> KUNST, CULTUUR (incl. TAAL) , ERFGOED, DESIGN & TECHNIEK	-	1	2	+
AFFECTIEF: BETROKKENHEID; EMPATHISCH VERMOGEN; DOORZETTINGSVERMOGEN				
SENSOMOTORISCH: KUNST, DESIGN, TECHNIEK; VORMGEVING- & KUNSTANALYSE VAARDIGHEDEN				
COGNITIEF: KENNIS/INZICHT IN KUNST & CONTEXT; DE KUNST, CULTUUR, ERFGOED, DESIGN & TECHNIEK WERELD BEGRIJPEN				
CREATIEF: EXPERIMENTEREN, ASSOCIEREN, COMBINEREN, INNOVEREN: TRANSFORMEREN				
METACOGNITIEF: REFLECTIE; ZELFEVALUATIE VAN PROCES EN PRODUCT				
SOCIAAL: COMMUNICEREN (IN DIALOOG) MET ANDEREN <i>DOOR</i> EN <i>OVER</i> KUNST, CULTUUR, ERFGOED, DESIGN & TECHNIEK				

Matrix evaluatie van leerdoelen van de cultuurprofielschool

HYBRIDE KUNSTEDUCATIE, M. T. A. van de Kamp, 2013

Taxonomieën voor affectieve, sensomotorische, cognitieve, creatieve, metacognitieve en sociale leerdoelen.

Op de volgende pagina's de uitwerking van de brede cultuurleerlijn en de doorlopende leerlijn voor beeldend. De schriftelijke uitwerking van de doorlopende leerlijn van muziek is in ontwikkeling.

BREDE CULTUURLEERLIJN

In onderstaande overzichten zijn alle projecten in de doorlopende leerlijn te zien.

1. CULTUUR MEEMAKEN ONDERBOUW (oranje tekst = project in ontwikkeling)

KLAS 1 - Vroege tijd meemaken en verhalen vertellen	
Project	Doel/speerpunten
Schrijversdag	Verhalen voorstellen en meemaken
Geofort	Waar alles om de aarde draait
Middeleeuwen	Cultuurgeschiedenis meemaken – Middeleeuwen Den Bosch
KLAS 2 - Nieuwere tijd meemaken en andere culturen meemaken	
Project	Doel/speerpunten
Artcadia	Creativiteit en techniek meemaken
Project China	Cultuur (interculturaliteit) meemaken
Delft – 17 ^e eeuw (Gouden Eeuw) kolonialisme en slavernij-verleden	Cultuurgeschiedenis 17 ^e eeuw, meemaken
Textielmuseum en 19 ^e eeuw	Cultuurgeschiedenis 19 ^e eeuw
KLAS 3 – Nieuwste tijd meemaken en creativiteit meemaken	
Project	Doel/speerpunten
Mediacultuur	Omgaan met media, massacultuur en sociale media
20 ^{ste} eeuw (Wortels moderniteit)	Kunst, cultuur en erfgoed meemaken: wortels van de moderne tijd
Literatuurdag	Literatuur en Poëzie maken en meemaken en gedicht verbeelden (bij beeldend)
KLAS 1, 2 en 3	
Project	Doel/speerpunten
Soldaat van Oranje	Muzikale voorstelling in een geschiedkundige context. Workshops rondom analyse van de muziek, het verhaal en de workshop rondom de geschiedkundige context.
Samenwerking Chinees & muziek	Opzetten tentoonstelling rondom geschiedenis van de Chinese muziek in combinatie met teksten en gedichten. (Incidenteel project)
Project STRAAT	Dit jaar wordt het project op de Cobbenhagenlaan uitgevoerd. Het gaat om een project waarbij alle instanties uit de Cobbenhagenlaan betrokken worden: UvT, kerk, Fontys, Avans, Maranatha kerk, Theresialyceum. Zij dragen allen bij tot een historisch en cultureel festijn. (Incidenteel project)

2. KUNST MEEMAKEN ONDERBOUW

KLAS 1	
Project	Doel/speerpunten
De Pont rondleiding	Leren kijken en analyseren, inlevingsvermogen vergroten.
KLAS 2	
Project	Doel/speerpunten
Exposities (Lustwarande)	Leren kijken en analyseren, inlevingsvermogen vergroten.
Modemodule	Creatief denken en vormgeven
Cultdag	Tilburg leren kennen en een variatie aan kunstvormen beleven en meemaken
KLAS 3	
Project	Doel/speerpunten
Textielmuseum Design Lab	Hedendaags design verdieping in beeldende processen
Kunst, design en ICT	Design based learning. Onderzoek doen. Digitale geletterdheid vergroten
KLAS 1, 2 en 3	
Project	Doel/speerpunten
Theresiadag	o.a. Film meemaken.
Poppracticum	Muzikale verdieping geven aan leerlingen die daar behoefte aan hebben

Theresia Theater Club (TTC)	Op een praktische manier theater-meemaken
Theresia Talent Night (TNT)	Muziek, dans, toneel, dichtkunst, spoken word. Kunst voor en door leerlingen. Leerlingen die zich willen richten op audiovisuele/technische opleiding. Workshops rondom licht/geluid en rondom podiumpresentatie.
Tilburg's got talent	Talenten in kunst en cultuur in Tilburg treden op.
Young Classical Talent Award	Jeugdtalenten in de klassieke muziek (van Tilburgse scholen) treden op in de concertzaal voor publiek.
Lustwarande expositie bezoek	Bezoek aan de Lustwarande in de Oude Warande

3. CKV BOVENBOUW – KUNST EN CULTUUR MEEMAKEN EN BETEKENIS GEVEN

KLAS 4h	
Thema	Doel/speerpunten
Dutch Design week of R'dam (Verkennen en verbreden)	Design ontdekken. Vormgevers en ontwerpers ontmoeten. Architectuur, beeldende kunst meemaken, fotografie, film en muziek maken
Cultuurmenu (Verbreden)	Kunsten meemaken
Onderzoeken (Verdiepen)	Kunst onderzoeken in de context van cultuur en meemaken
Presenteren (Verbinden)	Onderzoek presenteren en verbinden aan ervaringen met kunst
KLAS 4v	
Thema	Doel/speerpunten
Wonen, leven werken in steden in de toekomst – Tilburg/R'dam (Verkennen en verbreden)	Architectuur, beeldende kunst meemaken, fotografie, film en muziek maken
Cultuurmenu (Verbreden)	Kunsten meemaken
Onderzoeken (Verdiepen en verbinden)	Kunst onderzoeken in de context van cultuur en meemaken
Presenteren (Verbinden)	Onderzoek presenteren en verbinden aan ervaringen met kunst
KLAS 5v	
Thema	Doel/speerpunten
Moving Nature & Mixed Realities (Verkennen, verbreden, verdiepen en verbinden)	Thema – Antropoceen en digitale wereld. Fotografie maken en meemaken, metacognitie & creativiteit ontwikkelen; artistieke creativiteit leren doorgronden. Reflecteren op ervaringen met kunst en cultuur meemaken (= betekenisgeven)
Cultuurmenu (Verbreden)	Kunsten meemaken

4. PROJECTEN/PROJECTDAGEN BOVENBOUW – KUNST EN CULTUUR MEEMAKEN

KLAS 4h, 5h, 4v, 5v en 6v	
Thema	Doel/speerpunten
Theresiadag	o.a. Film meemaken.
Theresia Theater Club (TTC)	Op een praktische manier theater-meemaken
Theresia Talent Night (TNT)	Muziek, dans, toneel, dichtkunst, spoken word. Kunst voor en door leerlingen. Leerlingen die zich willen richten op audiovisuele/technische opleiding. Workshops rondom licht/geluid en rondom podiumpresentatie.
Tilburg's got talent	Talenten in kunst en cultuur in Tilburg treden op.
Young Classical Talent Award	Jeugdtalenten in de klassieke muziek (van Tilburgse scholen) treden op in de concertzaal voor publiek.
Examenexpositie Beeldend	Examenexpositie beeldend – in school en later in PARK.
Lustwarande expositie bezoek	Bezoek aan de Lustwarande in de Oude Warande
Euroweek	Leerlingen doen mee aan een culturele uitwisseling met scholen in Europa.

VERDIEPENDE KUNSTLEERLIJN:

1. KUNST LEERLIJN BEELDEND ONDERBOUW

Voor kunst beeldend hebben we in 2018-2019 een nieuwe doorlopende leerlijn voor de onderbouw ontwikkeld [link naar pdf met doorlopende leerlijn]. Daarbij hebben we het voorstel van curriculum.nu voor de onderbouw VO als basis genomen. We hebben als hoofddoelstelling het ontwikkelen van artistieke creatieve processen centraal gesteld met daarbij voor de praktijk in de kunstvakken: ‘maakstrategieën en creativiteit ontwikkelen’ en voor de theorie in de kunstvakken: ‘denkstrategieën en kunst analyseren’. We hebben de leerdoelen per leerjaar beschreven en dat is de leidraad voor de opdrachten per leerjaar.

KLAS 1		
Thema	Doel/speerpunten	
Ik	Realisme, expressionisme	- Kennis maken met een creatief proces in een eigen logboek. De stappen van een creatief proces worden stapsgewijs met de leerlingen doorgenomen. - Kennis maken met hedendaagse kunst (project De Pont), kunstgeschiedenis en beeldende begrippen.
dieren	Surrealisme,	
tent	Middeleeuwen, design	
KLAS 2		
Thema	Doel/speerpunten	
Herinnering	Modernisme	- Naar aanleiding van thema's wordt zelfstandiger het creatieve proces vormgegeven. - Het steeds meer toe kunnen passen van de theorie (beeldende begrippen, stromingen uit de kunstgeschiedenis, kunstanalyse) in je eigen creatieve proces.
Perspectief	Perspectief-techniek	
17e eeuw	Tekening naar de waarneming, kunstgeschiedenis	
KLAS 3		
Thema	Doel/speerpunten	
Thema: Liefde	Keuze mogelijkheden - Poëzie	- De eigen inbreng in het creatieve proces wordt steeds belangrijker. Hierbij wordt gezocht naar originele oplossingen. - Reflectie vanuit de theorie en analyse wordt nadrukkelijker een onderdeel van het creatieve proces.
Nog nader te bepalen		

2. KUNST LEERLIJN BEELDEND BOVENBOUW

HAVO

KLAS 4h – KUBV en KUA	
Thema	Doel/speerpunten
Kunst beeldend: (Lustwarande thema) Godhead/ Quest for Solace (2022)	Leren creatief denken en doen; Leren beeldend onderzoeken; Leren werken met div. materialen
Kunst beeldend: proces/ logboek	Leren reflecteren op eigen werk
Kunst beeldend Thema 2 (geen vast thema, wordt nog bepaald)	Leren creatief denken en doen; Leren beeldend onderzoeken; Leren werken met diverse materialen
Excursie	Leren kunst analyseren; leren over artistieke creativiteit (door te kijken naar kunst); kunst meemaken en betekenis geven.
Kunst beeldend: proces/Logboek	Leren procesmatig werken; Leren reflecteren op eigen werk en werk van anderen
Kunst algemeen	Leren over massacultuur, en één onderwerp uit de voor-moderne tijd; Leren kunst analyseren; Leren kijken naar kunst vanuit verschillende perspectieven
KLAS 5h – KUBV en KUA	
Thema	Doel/speerpunten
Kunst beeldend SE 1: Lustwarande thema – Godhead/Quest for Solace (2022)	Leren creatief denken en doen; Leren beeldend onderzoeken; Leren werken met diverse materialen
Kunst beeldend SE 1: proces/ logboek	Leren reflecteren op eigen werk
Kunst beeldend SE 2: Examenwerk	Leren creatief denken en doen; Leren beeldend onderzoeken; Leren werken met diverse materialen

[zie link naar beoordelingsmatrix proces en product]	
Excursie	Leren kunst analyseren; leren over artistieke creativiteit (door te kijken naar kunst); kunst meemaken en betekenis geven.
Kunst beeldend: proces/Logboek	Leren procesmatig werken; Leren reflecteren op eigen werk en werk van anderen
Kunst beeldend Eindexamenexpositie op school en bij Park	Leren presenteren van eigen werk; Leren communiceren over kunst
KUBV – Eindexamen catalogus	Leren presenteren van eigen werk aan anderen (in woord en beeld)
Kunst algemeen en vaktheorie 2	Leren de moderne cultuur; leren kunst analyseren; leren kijken naar kunst vanuit verschillende perspectieven; leren onderzoeken; leren voorbereiden op het examen
KUA - Examen	Leren begrijpen, waarderen en analyseren van de betekenis(sen) van kunst in verschillende contexten (tijd, plaats en functie)

VWO

KLAS 4v – KUBV en KUA – starten vanuit leren creëren en leren analyseren van kunst	
Thema	Doel/speerpunten
Kunst beeldend- (Lustwarande) Godhead - Quest for Solace (2022)	- Creatief denken door associëren, combineren en abstraheren; Combineren van verschillende ideeën en vormen of werelden; (Digitaal) vormgeven en stileren; Verbeelden van een persoonlijke visie/concept op een originele manier; Ontwerpen vanuit een open, onderzoekende houding (exploreren, experimenteren)
Godhead – Lustwarande: Beelden analyseren	- Kunst analyseren (ook van niet-westerse kunst en uit vroege tijdperken); Analyseren en kritisch denken
Vaktheorie: Logboek	- Plannen, reflecteren op en evalueren van eigen proces en product
KUA - Kunst analyseren: aspecten, principes en strategieën	- Kunstbegrippen toepassen op voorbeelden uit de kunst; Kunst analyseren - kennis en vaardigheden
KUA - Massacultuur & Postmodernisme	- Kennis van modernisme, postmodernisme en massacultuur toepassen op nieuwe voorbeelden; Conceptmaps maken - afdeling 1 en 2 Palet CKV 2; Een eigen onderzoek uitwerken (Jigsaw opdracht)
Excursie	- Leren kunst analyseren; leren over artistieke creativiteit (door te kijken naar kunst); kunst meemaken en betekenis geven.
KUBV - Kinderprentenboek	- Creatief denken en samenwerken door associëren, combineren en abstraheren ; Combineren van verschillende technieken en van beeld/tekst; (Digitaal) toegepast vormgeven en stileren; Samen verbeelden van een persoonlijke visie/concept op een originele manier
KLAS 5v – KUBV en KUA – leren experimenteren en innoveren en leren onderzoeken van kunstcontexten	
Thema	Doel/speerpunten
Kunst beeldend- (Lustwarande) Godhead - Quest for Solace (2022)	- Creatief denken door associëren, combineren en abstraheren; Combineren van verschillende ideeën en vormen of werelden; (Digitaal) vormgeven en stileren; Verbeelden van een persoonlijke visie/concept op een originele manier; Ontwerpen vanuit een open, onderzoekende houding (exploreren, experimenteren)
Godhead – Lustwarande: Beelden analyseren	- Kunst analyseren (ook van niet-westerse kunst en uit vroege tijdperken); Analyseren en kritisch denken
Vaktheorie: Logboek	- Plannen, reflecteren op en evalueren van eigen proces en product
Kunst beeldend – gerelateerd aan ofwel hofcultuur ofwel burgerij (en theater/theatrale toegepaste vormgeving, setdesign, kostuumdesign)	- Creatief denken door associëren, combineren en abstraheren; Combineren van verschillende ideeën en vormen of werelden; Theatraal vormgeven en stileren ; Verbeelden van een persoonlijke visie/concept op een originele manier; Ontwerpen vanuit een open, onderzoekende houding (exploreren, experimenteren)
Theatervormgeving analyseren	- Kunst analyseren (ook van niet-westerse kunst en uit vroege tijdperken); Analyseren en kritisch denken
Vaktheorie: Logboek	- Plannen, reflecteren op en evalueren van eigen proces en product
Excursie (accent op kunst algemeen en kunst analyseren)	- Leren kunst analyseren; leren over artistieke creativiteit (door te kijken naar kunst); kunst meemaken en betekenis geven.
Kunst algemeen – Hofcultuur	- Kernconcepten begrijpen (Hof – Renaissance/Barok/ Neoclassicisme en over kunst van vrouwen); Contextualiseren; Kunsthistorisch redeneren; Kunst analyseren (meerdere kunsten); Bronnenonderzoek leren doen; Presenteren

	(mondeling en schriftelijk); Toets maken en evalueren van/reflecteren op leerproces
Kunst algemeen – Burgerij	- Kernconcepten begrijpen (Burgerij – Barok/Neoclassicisme en over slavernijgeschiedenis en ons koloniale verleden); Leren contextualiseren; Kunsthistorisch redeneren; Kunst analyseren (meerdere kunsten, verdiepend niveau); Bronnenonderzoek leren doen op basis van wetenschappelijke bronnen; Presenteren (mondeling en schriftelijk); Toets maken en evalueren van/reflecteren op leerproces
KLAS 6v – KUBV en KUA	
Thema	Doel/speerpunten
A: Kunst beeldend- (Lustwarande) Godhead - Quest for Solace (2022) Subdomein B, examen kunst beeldend [zie link naar beoordelingsmatrix proces en product]	- Creatief denken door associëren (veel, verschillende originele ideeën bedenken), combineren (materialen, technieken, functies etc.); Innoveren door abstraheren: analyseren, onderzoeken en stileren; Combineren van verschillende werkelijkheden ; (Digitaal) vormgeven en stileren; Verbeelden van een persoonlijke visie/concept op een originele manier; Ontwerpen vanuit een open, onderzoekende houding (exploreren, experimenteren); Kunst analyseren; Kritisch denken; Plannen, reflecteren op en evalueren van eigen proces en product; Samenwerken en presenteren
B: Vaktheorie: Proces/logboek, Godhead – Lustwarande: Beelden analyseren Subdomein A3, examen kunst beeldend	- Kunst analyseren (ook van niet-westerse kunst en uit vroege tijdperken; Reflecteren op kunst vanuit verschillende perspectieven, zoals religieuze of rituele functies van kunst
C: Vaktheorie: Kunst analyseren, scriptie Subdomein A2, examen kunst beeldend [zie link naar checklist beoordeling scriptie]	- Kunst analyseren (ook van niet-westerse kunst en uit vroege tijdperken en van kunst gemaakt door vrouwen, bijv. werken van de Biënnale van Venetië uit 2022); Analyseren en kritisch denken
A: Kunst beeldend – Examenwerk [zie link naar beoordelingsmatrix proces en product]	- Eindexamenwerk maken n.a.v. prototypes van periode 1 en 2 (Godhead/ Quest for Solace). Leren creatief denken en doen; Leren beeldend onderzoeken; Leren werken met diverse materialen
B: Vaktheorie: Proces/logboek: Eigen beelden analyseren Subdomein A3, examen kunst beeldend	- Kunst analyseren (ook van niet-westerse kunst en uit vroege tijdperken; Reflecteren op eigen kunst-leerproces
C: Vaktheorie 2/kunst algemeen: Subdomein A1, examen kunst beeldend [Zie link naar beoordelingsmatrix]	Subdomein A1, kunst beeldend, Moderne Beeldende kunst in combinatie met Cultuur van het moderne, kunst algemeen. De leerling kan/heeft: PROCESSEN BIJ VAKTHEORIE 2 (KUNST BEELDEND): - 1: Kennis van begrippen en contexten - 2: Analyseren en evalueren (bij onderzoeken) - 3: Bronnen onderzoeken - 4: Kunst analyseren - 5: Contextualiseren (kunst in contexten) PRESENTATIES BIJ VAKTHEORIE 2 (KUNST BEELDEND): - A: Schriftelijk verslagleggen (van onderzoek) en onderzoek mondeling presenteren PRODUCTEN BIJ VAKTHEORIE 2 (KUNST BEELDEND): Toetsvragen beantwoorden op examenniveau
KUBV – Eindexamen expositie in school en bij Park	- Leren presenteren van eigen werk; Leren communiceren over kunst
KUBV – Eindexamen catalogus	- Leren presenteren van eigen werk aan anderen (in woord en beeld)
KUA – Examen	- Leren begrijpen, waarderen en analyseren van de betekenis(sen) van kunst in verschillende contexten (tijd, plaats en functie)

3. KUNST LEERLIJN MUZIEK ONDERBOUW

Bij het vak Muziek werken we sinds het schooljaar 2022-2023 in klas 2 en 3 met de methode BeatsnBits als aanvulling op onze doorlopende bestaande leerlijn en eigen methode. In klas 1 en 2 ligt het accent op het toewerken naar een basisvaardigheid op twee instrumenten en het samen musiceren. Daarnaast verwerven de leerlingen de basistheorie (+/- gelijk aan Hafabra examen A) en leren zij luisteren naar verschillende muziekstijlen (met bijbehorende context). In klas 3 wordt de theoretische kennis van de leerlingen verder harmonisch uitgewerkt, zodat zij in staat zijn zelf nummers uit te zoeken of te componeren. Daarnaast wordt de kennis over muziekstijlen en hun culturele context uitgebouwd door het aanbieden van lessen popgeschiedenis. Binnen deze lessen is ook het leren maken van een visuele vormanalyse (waarin ook timbres, articulatie en dynamiek worden meegenomen) een belangrijk onderdeel. Tijdens de praktijklessen wordt er nu zelden meer klassikaal gewerkt, maar verdiepen de leerlingen hun vaardigheid op een instrument naar voorkeur, waarbij ze werken in bands van 5 à 6 leerlingen, die werken in aparte studio's. Hierbij zijn samenspel, evaluatie en formuleren van feedback belangrijke onderdelen.

KLAS 1	
Thema	Doel/speerpunten
Kennis van instrumenten en muziekstijlen	Kennis niveau 1 van timbres en muziekstijlen, analyse van eigen voorkeur
Theoretische basis voor uitvoering	Kennisbasis 1 op het gebied van notenwaarden, toonhoogte en articulatie/dynamiek. Daarnaast de beheersing van het lezen van tabulatuur en akkoordschema's
Beheersing instrumentarium	Basisvaardigheid • melodisch (en harmonisch) piano niveau 1 (2) • harmonisch gitaar niveau 1 • basisvaardigheid in Bandlab (voornamelijk gericht op timbre en bpm) • Facultatief: basgitaar, slagwerk Verdere verdieping wordt aangeboden in de keuzemodule 'Poppracticum' (1 lesuur per week)
Samenwerking en evaluatie	Elkaar begeleiden in het leerproces, dezelfde puls houden (tweetallen) Zelfinschatting maken en vervolgens evalueren, vervolgstappen formuleren
KLAS 2	
Thema	Doel/speerpunten
Kennis van instrumenten en muziekstijlen	Kennis niveau 2 van timbres en muziekstijlen, analyse van eigen voorkeur. Het kunnen herkennen van vormonderdelen, timbres en articulatie.
Theoretische basis voor uitvoering	Kennisbasis 2 op het gebied van notenwaarden, toonhoogte inclusief voortekens en articulatie/dynamiek. Daarnaast de beheersing van het lezen van tabulatuur en akkoordschema's en het gelijktijdig uitvoeren hiervan
Beheersing instrumentarium	Basisvaardigheid • Melodisch en harmonisch piano niveau 2 en 3 • harmonisch gitaar niveau 2 + capo gebruik • Basgitaar en slagwerk niveau 1 • Facultatief: versterk spelen, blaasinstrumenten, ukelele, cajon • basisvaardigheid in Bandlab (gericht op timbre, bpm en toonsoortbegrip) Verdere verdieping wordt aangeboden in de keuzemodule 'Poppracticum' (1 lesuur per week)
Samenwerking en evaluatie	Elkaar begeleiden in het leerproces, dezelfde puls houden (tweetallen) Vormen van bands in meervoudige bezetting Zelfinschatting maken en vervolgens evalueren, vervolgstappen formuleren
KLAS 3	
Thema	Doel/speerpunten
Kennis van instrumenten en muziekstijlen	Kennisniveau 3 en 4 van timbres en muziekstijlen. Alle genres vanaf blues komen aan bod.

	Maken van een visuele vormanalyse + articulatie/dynamiek/timbres, in een culturele context plaatsen en een eigen mening vormen
Culturele en maatschappelijke context	Alle muziekgenres vanaf blues komen aan bod. Bij elk van deze genres wordt er begonnen vanuit de culturele, maatschappelijke en politieke context: Blues: kolonisatie, slavernij, ook koppeling naar culturele erfenis in de VS, rassenrellen etc. Punk: politieke context.
Theoretische basis voor uitvoering	Kennisbasis 2 op het gebied van notenwaarden, toonhoogte inclusief voortekens, akkoordbouw, akkoordprogressies en articulatie/dynamiek. Daarnaast de beheersing van het lezen van tabulatuur en akkoordschema's en het gelijktijdig uitvoeren hiervan
Beheersing instrumentarium	Vaardigheid • Melodisch en harmonisch piano in ieder geval 3, bij individuele voorkeur meer • harmonisch gitaar in ieder geval 3, bij individuele voorkeur meer • + capo gebruik • Basgitaar en slagwerk in ieder geval niveau 2, bij individuele voorkeur meer • Facultatief: versterk spelen, blaasinstrumenten, ukelele, cajon • Vaardigheid in Bandlab en eventueel Ableton (gericht op timbre, bpm en toonsoortbegrip) • Het zelfstandig uitwerken van bestaande nummers (opbouwanalyse, akkoordschema's) • Het schrijven van eigen composities (startpunt tekst of startpunt akkoordopeenvolging) Verdere verdieping wordt aangeboden in de keuzemodule 'Hedendaagse Muziekstromingen' (1 lesuur per week)
Samenwerking en evaluatie	Elkaar begeleiden in het leerproces, vormen van bands in meervoudige bezetting. Zelfstandig beslissingen nemen over opbouw van een nummer, keuzes instrumentarium, grooves, fills etc. Zelfinschatting maken en vervolgens evalueren, vervolgstappen formuleren
Excursies en muziek meemaken	Leerlingen gaan mee de stad in naar diverse concerten (Paradox, Concertzaal, 013), maken hiervan een ervarings- en analyseverslag Leerlingen bezoeken én verzorgen lunchconcerten binnen de school

4. KUNST LEERLIJN MUZIEK BOVENBOUW

HAVO

KLAS 4h – KUBV en KUA	
Thema	Doel/speerpunten
Begin van de muziekgeschiedenis van de popmuziek:	- Geschiedenis van Blues, Rock n Roll en jazz tot alle vormen van lichte muziek tot 2022. Doel is om leerlingen te laten ervaren dat de muziek die zij nu maken en spelen afstamt van de jazz (improvisatie en syncopisch) en blues (akkoorden schema's, zang, soleren). Docent P. Hamers probeert de muziek geschiedenis zoveel mogelijk te koppelen aan hun practicum lessen. Stukje historie voordat ze gaan spelen. Verdieping dus.
KLAS 5h – KUBV en KUA	
Thema	Doel/speerpunten
Eigen compositie maken	- Havo 5 heeft als praktische eindexamenopdracht het componeren van een eigen stuk. Dat mogen allerlei genres zijn, maar over het algemeen kiezen zij voor een pop gerelateerd nummer. Echter voordat zij daarmee beginnen laat ik ze kennis maken met componisten van verschillende genres: klassiek, jazz, singer-songwriter en orkest/big band. Via het netwerk van docent P. Hamers van jazzpodium Paradox en Fontys Hogeschool voor de kunsten (waar hij als docent kunstgeschiedenis werkt) moeten de leerlingen een interview doen met een componist. Zij moeten zelf vragen bedenken en het moet een bron van inspiratie zijn voor het maken van hun eigen compositie.

KLAS 4h, 5h	
Thema	Doel/speerpunten
Lunchconcert	Muziekleerlingen verzorgen regelmatig lunchconcerten voor leerlingen en docenten van het Theresialyceum
Nieuwjaarsconcert	Muziekleerlingen en oud-leerlingen spelen in het orkest of als solist tijdens het nieuwjaarsconcert.
Con Gaudi	Muziek maken met mensen met een beperking. Muziek is een middel om contact te leggen.
Young Classical Talent Award	Jeugdtalenten in de klassieke muziek (van Tilburgse scholen) treden op in de concertzaal voor publiek.

VWO

KLAS 4v – KUBV en KUA – starten vanuit leren creëren en leren analyseren van kunst	
Thema	Doel/speerpunten
Begin van de geschiedenis van de popmuziek:	- Geschiedenis van de popmuziek: jazz, blues, Gospel, Spiritual. Ook zij werken in het vierde jaar aan muziekgenres tot 2022. In de bands waarin zij spelen moet minimaal twee werken zitten die docent P. Hamers in de muziekgeschiedenis behandelt. Daarnaast mogen zij zelf een aantal favoriete stukken kiezen. De practicum les wordt getoetst aan de hand van het proces en door middel van een lunchconcert. Deze concerten vinden op school plaats en aan het eind van het school jaar geven alle jaarlagen een concert in jazz/poptempel Paradox. Via het netwerk van docent P. Hamers kunnen we daar een keer per jaar voor een minimaal bedrag het podium gebruiken.
KUA - Kunst analyseren: aspecten, principes en strategieën	- Kunstbegrippen toepassen op voorbeelden uit de kunst; Kunst analyseren - kennis en vaardigheden
KUA - Massacultuur & Postmodernisme	- Kennis van modernisme, postmodernisme en massacultuur toepassen op nieuwe voorbeelden; Conceptmaps maken - afdeling 1 en 2 Palet CKV 2; Een eigen onderzoek uitwerken (Jigsaw opdracht)
Excursie	- Leren kunst analyseren; leren over artistieke creativiteit (door te kijken naar kunst); kunst meemaken en betekenis geven.
KLAS 5v – KUBV en KUA – leren experimenteren en innoveren en leren onderzoeken van kunstcontexten	
Thema	Doel/speerpunten
Muziekgeschiedenis van Barok, Classicisme en Romantiek.	- Muziekgeschiedenis van de Barok, Classicisme en Romantiek. Daarnaast werken zij naar een muziektheoretische kennis die het niveau van basisjaar conservatorium haalt. Veel muziekleerlingen van onze school willen graag docent muziek worden of zich toeleggen op het uitvoerend musicus vak. Naast alle theoretisch kennis is er op vwo 5 en vwo 6 door het jaar heen de mogelijkheid om zich te oriënteren bij Fontys Hogeschool voor de Kunsten. Omdat ik daar werk zijn er voortdurend lijntjes: studenten doen stage ervaring op aan het Theresialyceum en onze leerlingen kunnen workshops volgen bij studenten van docent P. Hamers op Fontys.
Excursie (accent op kunst algemeen en kunst analyseren)	- Leren kunst analyseren; leren over artistieke creativiteit (door te kijken naar kunst); kunst meemaken en betekenis geven.
Kunst algemeen – Hofcultuur	- Kernconcepten begrijpen (Hof – Renaissance/Barok/ Neoclassicisme en over kunst van vrouwen); Contextualiseren; Kunsthistorisch redeneren; Kunst analyseren (meerdere kunsten); Bronnenonderzoek leren doen; Presenteren (mondeling en schriftelijk); Toets maken en evalueren van/reflecteren op leerproces
Kunst algemeen – Burgerij	- Kernconcepten begrijpen (Burgerij – Barok/Neoclassicisme en over slavernijgeschiedenis en ons koloniale verleden); Leren contextualiseren; Kunsthistorisch redeneren; Kunst analyseren (meerdere kunsten, verdiepend niveau); Bronnenonderzoek leren doen op basis van wetenschappelijke bronnen; Presenteren (mondeling en schriftelijk); Toets maken en evalueren van/reflecteren op leerproces
KLAS 6v – KUBV en KUA	

Muziekgeschiedenis van de moderne tijd.	- Muziekgeschiedenis van de Moderne tijd. Daarnaast werken zij naar een muziektheoretische kennis die het niveau van basisjaar conservatorium haalt. Veel muzikaleerlingen van onze school willen graag docent muziek worden of zich toeleggen op het uitvoerend musicus vak. Naast alle theoretisch kennis is er op vwo 5 en vwo 6 door het jaar heen de mogelijkheid om zich te oriënteren bij Fontys Hogeschool voor de Kunsten. Omdat ik daar werk zijn er voortdurend lijntjes: studenten doen stage ervaring op aan het Theresialyceum en onze leerlingen kunnen workshops volgen bij studenten van docent P. Hamers op Fontys. Het verschil met 5 vwo is dat nogal wat leerlingen graag naar Ampa (Academie for music and performing Arts) en Ame (Academie voor muzikale educatie) willen. Zij worden via een speciale theorieklas en door middel van veel voorspel momenten klaargemaakt voor een toelatingsexamen. De meeste leerlingen worden aangenomen voor de opleiding of komen in het voorbereidend jaar.
C: Vaktheorie /kunst algemeen:	Toetsvragen vaktheorie muziek en kunst algemeen beantwoorden op examenniveau
KUA – Examen	- Leren begrijpen, waarderen en analyseren van de betekenis(sen) van kunst in verschillende contexten (tijd, plaats en functie)
KLAS 4v, 5v en 6v	
Thema	Doel/speerpunten
Lunchconcert	Muzikaleerlingen verzorgen regelmatig lunchconcerten voor leerlingen en docenten van het Theresialyceum
Nieuwjaarsconcert	Muzikaleerlingen en oud-leerlingen spelen in het orkest of als solist tijdens het nieuwjaarsconcert.
Con Gaudi	Muziek maken met mensen met een beperking. Muziek is een middel om contact te leggen.
Young Classical Talent Award	Jeugdtalenten in de klassieke muziek (van Tilburgse scholen) treden op in de concertzaal voor publiek.

GEREALISEERD AAN PROJECTEN/PUBLICATIES IN 2018 - 2022

- **Fundament Foundation (nu: Lustwarande):** [Mixed Realities](#) (2018), [Material World](#) (2019) en [Mastering My Universe](#) (2021) en [Quest for Solace](#) (2022) gerealiseerd. Met deze projecten zijn vooral leerlingen bij CKV en kunst beeldend in de bovenbouw bezig geweest.
- **Examenexpositie op school inclusief publicatie (online/boekje).** Voor beeldend is er de afgelopen jaren een eindexamenexpositie gemaakt, die tijdens de muziekpresentatie-avond te bezichtigen was. Daarnaast is er ook een publicatie gemaakt die ofwel als boekje ofwel als website te bekijken was.
- **Tilburgse eindexamenexpositie 'TILBURGS BEELDEND TALENT':** in samenwerking met CiST en Park (Platform for Visual Arts) en andere VO-scholen in Tilburg is in 2020/2021 de eerste eindexamenexpositie gerealiseerd. Deze zal vanaf nu jaarlijks plaatsvinden. De allereerste prijswinnares van deze eindexamenexpositie was onze leerlinge Lieve van Gestel, zij is na het behalen van haar vwo diploma naar de St.Joost gegaan. Bij de examenexpositie is ook een Leporello verschenen: <https://www.park013.nl/files/2021/TilburgsBeeldendTalent-Leporello-preview.pdf>
- **CKV Nieuwe examenprogramma vanaf 2017 ontwikkeld:** nadat in 2017 een nieuw examenprogramma voor CKV ontwikkeld is, is dit programma voor klas 4h en 4v geïmplementeerd. Daarbij zijn de projectdagen opnieuw vormgegeven in samenhang met het curriculum; is het onderdeel onderzoeken vormgegeven voor 4h en 4v en 5v in aparte programma's. Uit leerlingenevaluaties is gebleken dat leerlingen positiever zijn over de lessen en het vak, en dat zij nieuwe inzichten over hun eigen creativiteit kunnen benoemen. Een voorbeeld [van CKV verkennen](#) (en dan specifiek gericht op de verbinding tussen 'verkennen' in de kunst autobiografie en 'verdiepen' eigen onderzoek)
- **Een nieuw leermiddel voor kunst analyseren is ontwikkeld en geïmplementeerd bij kunst algemeen in de bovenbouw:** [Aspecten, principes en strategieën](#). Meer info en achtergronden, zie [deze link](#).
- **Publicatie wetenschappelijk onderzoek naar creativiteit:** van de Kamp, M. T., Admiraal, W., Coertjens, L., Goossens, M., & Rijlaarsdam, G. (2021). The relationship of types of exploration activities with originality of visual arts designs. *The Journal of Creative Behavior*. <https://doi.org/10.1002/jocb.519>
- **Artikel 'Dutch Design en het landschap' – p. 4-7 CKV gids, 2020 -2021**
https://ckvgids.nl/system/files/pp%20files/CKV%20Gids%202020_LR.pdf
- **Artikel in Kunstzone (KZ05/2021) over doorlopende leerlijnen:** <https://kunstzone.nl/08-kunst-ervaren-en-doorgronden/>
- **Artikel 'Beter leren en leven door actief verminderen.' – p. 45 – 47. CKV gids, 2021-2022.**
https://ckvgids.nl/system/files/pp%20files/CKV%20Gids%202021_LR.pdf
- **Artikel 'Kritische, creatieve en krachtige verbeeldingen van het slavernijverleden' - p 4-7. CKV gids 2022-2023.**

BIJLAGE 1 - REFLECTIE EN TERUGBLIK N.A.V. VISITATIE 2018

DE KEUZES DIE IN 2018 ZIJN GEMAAKT T.A.V. VERBETERPUNTEN VISITATIE 2018

Tijdens de vorige visitatie in 2018 werd ons aanbevolen om aandacht te besteden aan:

- A. Domein beleid, visie en doelen:** aandacht voor stroomlijning in het programma van de cultuurprofielschool
- B. Domein randvoorwaarden:** meer aandacht voor ICT-ondersteuning bij lessen en projecten o.a. gericht op het differentiëren.
- C. Domein samenwerking:** contacten met (andere cultuurprofielscholen) en beroepssectoren waarin creativiteit een belangrijke competentie is.

ad A: Stroomlijnen brede cultuurlijn

Hieronder staat een actuele versie van het aanbod in onze brede cultuurlijn. We hebben de brede cultuurlijn nu opgesplitst in twee deelgebieden/doelstellingen in de onderbouw. In de bovenbouw worden beide gebieden juist geïntegreerd aangeboden:

1. LEREN OVER KUNST -EN CULTUURHISTORISCHE CONTEXTEN: Een deelgebied is gericht op **het integreren van kunst, cultuur en erfgoed in het curriculum** via projectdagen die aansluiten op het curriculum van verschillende vakgebieden in de onderbouw.

2. LEREN DOOR BELEVEN VAN KUNST/ OVER FUNCTIES VAN KUNST: Een tweede deelgebied is gericht op **mee-maken van hedendaagse kunst en cultuur**, waarbij diversiteit en inclusiviteit ook een aandachtspunt zijn. Met deze doelstellingen (en de formulering daarvan) sluiten we aan bij de bouwstenen van curriculum.nu. *(Zie de overzichten op de volgende pagina's).*

ad B: Meer aandacht voor ICT-ondersteuning bij lessen en projecten, o.a. gericht op het differentiëren. Inmiddels hebben alle leerlingen van klas 1 t/m klas 5 een eigen laptop. Vanwege de corona-situatie, is schoolbreed heel snel gekozen voor de implementatie van Microsoft Teams. In Teams hebben docenten meerdere soorten mogelijkheden kunnen gebruiken: bijvoorbeeld online lessen, maar ook class-notebook, of chatten met leerlingen. Bij beeldend is er tijdens de lockdowns geëxperimenteerd met korte opdrachten voor leerlingen, waardoor online leren een boost gekregen heeft. Voorbeelden:

- [Online leren en didactiek](#) – M.T. van de Kamp
- [Kunst beeldend – keuze opdrachten](#) (m.b.t. differentiëren en keuzemogelijkheden)
- [Opdrachten kunst algemeen](#) bij kunst beeldend (m.b.t. ICT-opdrachten bij lessen)

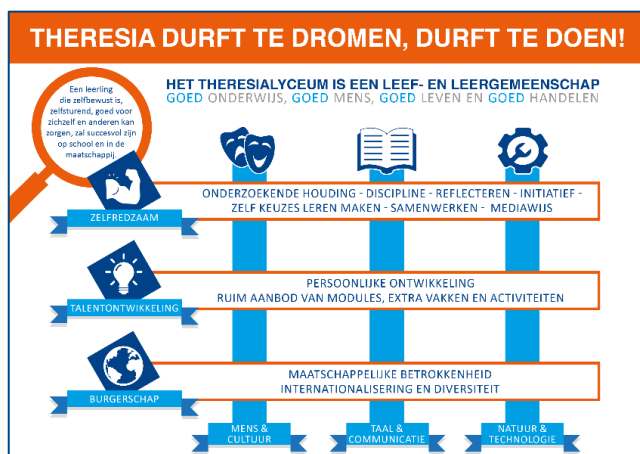
ad C: Domein samenwerking: contacten met (andere cultuurprofielscholen) en beroepssectoren waarin creativiteit een belangrijke competentie is.

Er zijn een aantal bijeenkomsten geweest van de VCPS, waarin een aantal scholen een verkenning heeft gedaan o.l.v. M.T. van de Kamp rondom onderzoek naar het bevorderen van creativiteit. Vanwege corona is dat traject uitgesteld. Daarnaast is er ook een online-overleg geweest tijdens de met andere cultuurprofielscholen in de regio om te verkennen of we hierin samen zouden kunnen werken. We merkten dat de scholen toch wat ver van elkaar lagen wat betreft locatie en ook wat betreft de insteek van de cultuurprofielschool. Daarom hebben we bij CKV met name, meer aandacht besteed aan beroepssectoren waarin creativiteit een belangrijke competentie is. Dat is voor CKV op havo een excursie naar Eindhoven naar de Dutch Design Week geworden. Voor CKV op vwo is het een project geworden waarin beroepen rondom film centraal staan, evenals allerlei aspecten van stedenbouwkundige ontwikkeling (Architectuur, industrieel ontwerpen, landschapsarchitectuur, maar ook vormgeving in relatie tot vervoer, mode etc). In het onderzoek dat leerlingen in semester 2 maken bij CKV, kunnen zij eveneens kiezen voor onderzoek gericht op beroepssectoren waarin creativiteit belangrijk is, en kunnen zij via veldwerk met beroepssectoren in aanraking komen. Bij CKV

op 5 vwo gaan we specifiek in op fotografie en fotografen in de kunst. Qua samenwerking is er wel met kunstdocenten in de regio en Fontys en de UvT gewerkt aan 'Big Ideas' in de kunst.

ONTWIKKELING PERIODE 2018-2022

We hebben in de periode 2018 – 2022 uiteraard net als alle andere scholen een ontregelende periode meegemaakt vanwege corona. Maar ook op de school zelf is sprake geweest van een omwenteling die de nodige inspanningen heeft gevraagd ook van de cultuurcoördinatoren en betrokken docenten en leerlingen.

Actieplan: Theresia durft te dromen, durft te doen.

Actieplan: Theresialyceum durft te dromen durft te doen is ingevoerd. Voor de cultuurprofielschool betekende dit dat er nagedacht is over de verbinding tussen dit actieplan en de opzet van de cultuurbeleidslijnen/leerdoelen. Toelichting: Het Theresialyceum heeft in het schoolbeleid een nieuw actieplan voor uitdagend onderwijs opgesteld en ingevoerd sinds het schooljaar 2018/2019.

Dit nieuwe actieplan heeft ten doel om leerlingen meer zelfredzaam te maken, hen meer mogelijkheden voor talentontwikkeling te bieden en hen ook in burgerschap meer te vormen. In dit actieplan onderscheiden we drie

perspectieven: mens en cultuur; taal en communicatie en natuur en technologie.

Vervolgens ziet u hieronder hoe we het actieplan voor uitdagend onderwijs op het Theresialyceum weer verbonden hebben met de doelen van de Cultuurprofielschool, waarbij we gekeken hebben hoe we tot een betere stroomlijning (aandachtspunt bij de visitatie in 2018) konden

Theresia durft te dromen, verbonden met leerdoelen en leerlijnen cultuurprofiel.

komen. We hebben op basis daarvan gekozen voor twee grotere leerlijnen: namelijk een brede cultuurleerlijn en een verdiepende kunstleerlijn. In die twee leerlijnen komen vervolgens drie grote kenmerken van onze cultuurprofielschool terug: authentiek, verdiepend en samenwerkend leren. Daarin zitten de zes soorten leerdoelen vervat (affectief, sensomotorisch, cognitief, creatief, metacognitief en sociaal leren. Deze zes leerdoelen zijn gebaseerd op de visie van de 'hybride kunsteducatie' (van de Kamp, 2012).

ACTIES NAAR AANLEIDING VAN DE VORIGE VISITATIE IN 2018

- **Schoolplan:** Er is een nieuw schoolplan gemaakt in 2020/2021 '[Autonoom in verbinding](#)'
- **Nieuwe coördinatoren cultuurprofielschool:** P. Bekker is de nieuwe schoolcoördinator voor de cultuurprofielschool geworden; M. Wibier (GS) de cultuurcoördinator onderbouw, dit doet zij samen met K. Wiegink (CKV/BV) en L. Dennemans (GS). Voor de bovenbouw is M. van de Kamp (CKV/BV) de kunst/cultuurcoördinator. C. Vissers (CKV/BV) organiseert voor een gedeelte van de havo/vwo leerlingen de culturele activiteiten voor CKV.
- **Aanzet tot nieuwe cultuurbeleidsplan 2022 - 2026:** Nu het nieuwe schoolplan begin 2021/2022 gepubliceerd is, en we nieuwe coördinatoren hebben, hebben we nieuwe beleidsdoelen geformuleerd:
 - **1: Stroomlijnen brede cultuurlijn onderbouw;**
 - **2: aansluiten leerlijn kunst (en cultuur) bij leergebied kunst en cultuur (volgens curriculum.nu);**
 - **3: website cultuurprofielschool:** www.theresialyceum-cultuurprofielschool.nl
 - **4: bevorderen van creatief en kritisch denken en metacognitie bij CKV en kunstvakken in de bovenbouw.**

Uitwerking van elk van deze vier punten:

- **1: Stroomlijnen brede cultuurlijn onderbouw:** daarin hebben we nu twee deelgebieden aangewezen, een over kunst, cultuur en erfgoed (zie punt A, p.1) en een over het beleven/meemaken van hedendaagse kunst en cultuur. We willen duidelijke doelstellingen/criteria voor deze twee deelgebieden beschrijven, zodat projecten ge-herijkt kunnen worden aan deze doelstellingen. Ook nieuwe projecten zouden daaraan getoetst kunnen worden. Op deze manier verwachten we dat de cultuurlijn beter gestroomlijnd wordt. Door duidelijke doelstellingen en criteria te formuleren, willen we ook de projecten per jaarlaag iets meer open maken: elk jaarlaagteam kan dan eigen accenten leggen en programma's actualiseren, zodat deze goed aansluiten op het curriculum van de verschillende (betrokken) vakken. *Is inmiddels ontwikkeld.*
- **2: Doorlopende leerlijn onderbouw beeldend:** Op basis van de bouwstenen van het leergebied kunst en cultuur is een leerlijn ontwikkeld voor klas 1, 2 en 3 in de onderbouw. Daarbij zijn eveneens proces- en productcriteria geformuleerd die aansluiten op de bovenbouw. Daarnaast is in klas 4v bij kunst beeldend, een verbinding gemaakt tussen de praktijk en de theorie (van kunst algemeen). Zie de voorbeelden bij punt B hierboven. *Is inmiddels ontwikkeld en geïmplementeerd.*
- **3: Website cultuurprofielschool:** We hebben een nieuwe website voor de cultuurprofielschool opgezet. De web-structuur zijn we nog wel verder aan het ontwikkelen. Op die manier willen we de nieuwe beleidspunten ook beter inzichtelijk maken voor collega's, leerlingen, ouders en externen. *Is inmiddels ontwikkeld.*
- **4: Bevorderen van creatief en kritisch denken en metacognitie bij CKV en kunstvakken in de bovenbouw.** Er zijn een aantal studiedagen voor de VCPS georganiseerd door M.T. van de Kamp waarbij scholen samen nagedacht hebben over onderzoek naar creativiteit bij de kunstvakken. Dit was o.a. gebaseerd op het promotieonderzoek naar het bevorderen van creatief denken en metacognitie van M.T. van de Kamp en op het onderzoek van de OECD (rubrics voor creatief en kritisch denken). *Is inmiddels ontwikkeld.*

BIJLAGE 2 Doorlopende leerlijn beeldend onderbouw
DOORLOPENDE LEERLIJN BEELDENE VORMING: STUDIEHANDLEIDINGEN KLAS 1, 2 en 3

Leerjaar	Leerjaar 1 2 uur praktijk; 1 uur theorie	Leerjaar 2 2 uur praktijk; 1 uur theorie	Leerjaar 3 2 uur per week praktijk/theorie
	Leerjaar: 1 Periode: 1 + 2 + 3 + 4 Lesstof (opdrachten): per periode (1, 2, 3 en 4) krijg je de opdracht van je docent gericht op het leren van maak- en denkstrategieën.	Leerjaar: 2 Periode: 1 + 2 + 3 + 4 Lesstof (opdrachten): per periode (1, 2, 3 en 4) krijg je de opdracht van je docent gericht op het leren van maak- en denkstrategieën.	Leerjaar: 3 Periode: 1 + 2 + 3 + 4 Lesstof (opdrachten): per periode (1, 2, 3 en 4) krijg je de opdracht van je docent gericht op het leren van maak- en denkstrategieën.
Doelen De kern = Artistiek-creatief vermogen ontwikkelen Curriculum.nu - conceptversie, de 'Maak- en denkstrategieën' hebben we geformuleerd naar aanleiding van dit conceptvoorstel voor het leergebied Kunst & Cultuur. De overige grote opdrachten en bouwstenen hebben we op onze eigen manier vertaald. https://curriculum.nu/wp-content/uploads/2019/05/Conceptvoorstellen-Kunst-en-Cultuur.pdf	Beeldende vorming: Je zit op een cultuurprofielschool, daarbij zijn kunstvakken belangrijk. Van beeldende vorming leer je heel goed kijken, creativiteit, nadenken over je eigen manier van denken en doen en de manier van denken en doen van anderen. Dat is belangrijk voor goed leren op school. Ook leer je je eigen oplossingen te bedenken en dat is nuttig voor jouw toekomst. BV praktijk - Maakstrategieën: Je leert op verschillende manieren experimenteren, ontdekken en onderzoeken hoe je jouw eigen beelden kunt maken met diverse materialen en technieken. Je leert goed kijken naar jouw eigen werk en dat van anderen. Daarbij leer je ook kunstbegrippen gebruiken. Je leert je eigen proces en product te beoordelen en je eigen planning goed bij te houden.	Beeldende vorming: Het Theresialyceum is een cultuurprofielschool en de kunstvakken zijn belangrijk. Bij beeldende vorming leer je goed kijken, creativiteit, nadenken over manieren van denken en doen van jezelf en van anderen. Dat vinden we belangrijk voor goed leren op onze school. Je leert 'out of the box' kunnen denken en dat is nuttig voor jouw eigen toekomst. BV praktijk - Maakstrategieën: Je leert experimenteren, ontdekken, creëren en onderzoeken. Daarmee leer je hoe je vanuit een eigen idee een origineel beeld kunt maken met diverse beeldende aspecten, materialen en technieken. Zo leer je hoe je een idee in een vorm kunt uitdrukken. Je leert kijken naar beeldend werk ook het beeldend werk van anderen. Daarbij moet je ook kunstbegrippen toepassen. Je leert je eigen proces en product goed te bekijken en te beoordelen. Je leert jezelf aan de opgegeven planning te houden.	Beeldende vorming: Kunstvakken zijn belangrijk op het Theresialyceum. We zijn immers een cultuurprofielschool. Bij beeldende vorming leer je creativiteit, kunst analyseren, reflecteren. Dat is belangrijk voor goed leren op onze school. Je leert innovatief denken en dat is cruciaal voor je toekomst. BV praktijk - Maakstrategieën: Je leert onderzoeken, creëren en innoveren door te experimenteren met beelden en ideeën. Bij beeldende vormgeving moet je vanuit veel verschillende originele ideeën een innovatief beeld kunnen maken. Daarbij moet je diverse beeldende aspecten bewust kunnen toepassen. Je leert je eigen proces te ontwikkelen en je keuzes te onderbouwen en jezelf aan je eigen planning te houden.
Daarnaast hebben we de inzichten over artistieke creatieve processen en producten uit het promotieonderzoek naar creativiteit bij de beeldende vakken eveneens verwerkt. van de Kamp, M. T. A. (2017). Re-Imagine, Re-Design and Transform. Enhancing Generation and Exploration in Creative Problem Finding Processes in Visual Arts Education.	BV theorie - Denkstrategieën: Je leert op verschillende manieren hoe je vanuit jouw idee of vanuit je fantasie een beeld kunt maken. Je leert denken en onderzoeken door experimenteren en door goed te kijken naar je eigen werk. Je leert ook te kijken naar het werk van anderen ook van kunstenaars. Je leert in je logboek je proces en product te beschrijven en erop te reflecteren.	BV theorie - Denkstrategieën: Om goede beelden te kunnen ontwerpen moet je verschillende ideeën bedenken. Je leert onderzoeken bij beeldende vorming, door te experimenteren met beelden en ideeën. Daarbij moet je goed kunnen kijken naar je eigen werk. Je moet goed leren kijken naar het werk van anderen en kunstenaars, zodat je ideeën voor je eigen werk ontwikkelt. Je leert in je logboek op je proces en product te reflecteren.	BV theorie - Denkstrategieën: Kunst is een spiegel van de wereld. Door naar kunst te kijken leer je over de rol van kunst in de maatschappij. Zo leer je beeldende kunst meer waarderen en de concepten uit de kunst op nieuwe manieren toepassen in je eigen werk. Daarvoor moet je ook kunstbegrippen kunnen toepassen. Hierdoor leer je ook beter kijken naar je eigen werk. Je leert in je logboek op je proces en product kritisch te reflecteren.
Verder hebben we de inzichten uit het LerarenOntwikkelFonds project 'Creatief leren in het kunstlab' verwerkt in deze opzet. https://www.lerarenontwikkelfonds.nl/wp-content/uploads/LOF15-0062-2032-in-2016-Creativiteit--leren-in-het-kunstlab-vo.pdf	Wat leer je bij beeldende vorming en waarom is dat belangrijk? - Goed kijken naar je eigen werk en naar kunst zodat je woorden kunt gebruiken om te beschrijven wat je ziet. - Veel ideeën bedenken (associëren, fantasieren) dat is creatief <u>denken</u>. - Weten hoe je inspiratie kunt vinden en gebruiken voor je eigen werk. Open staan voor nieuwe dingen (ontdekken) is de kern van beeldende vorming. - Experimenteren met diverse materialen en technieken, zo ontdek je nieuwe combinaties. Dat is creatief <u>doen</u>. - Weten hoe je een idee, gevoel of gedachte in een beeld zichtbaar kunt maken. Met beelden kun je communiceren. - Ontwerpen bij beeldende vorming is een proces waarin je steeds zoekt naar mogelijkheden. Je moet daarvoor doorzetten. Je leert nadenken over je proces door dat proces in je logboek vast te leggen en erop terug te blikken. Dit heet reflecteren. - Kijken naar kunstwerken en de manier van werken van kunstenaars zorgt dat je kunst beter gaat begrijpen. - Samenwerken en presenteren van je werk. Zo leer je samen met anderen overleggen, aandachtig kijken, luisteren naar elkaar en samen beslissingen nemen en/of om samen iets te maken. Van samenwerken leer je van elkaar.	Wat leer je bij beeldende vorming en waarom is dat belangrijk? - Goed kijken naar je eigen werk en naar kunst zodat je woorden kunt gebruiken om te beschrijven wat je ziet. - Veel ideeën bedenken (associëren, fantasieren) dat is creatief <u>denken</u>. - Weten waarom het belangrijk is om jouw eigen voorkeuren en inspiratie te vinden en gebruiken voor je eigen werk. - Open staan voor dingen die je nog niet kent of hebt toegepast is belangrijk bij beeldende vorming. - Door te experimenteren met verschillende materialen en technieken leer je hoe je een gevoel, verhaal of idee kunt uitdrukken. Bijvoorbeeld door nieuwe combinaties van materialen te maken. Daarmee breid je je kennis uit. Zo kun je een idee steeds beter zichtbaar maken in een beeld. Dat is creatief <u>doen</u>. - Ontwerpen bij beeldende vorming is een proces waarin je steeds zoekt naar nieuwe, andere mogelijkheden. Je moet daarvoor doorzetten en plannen. Je leert nadenken over je proces door dat proces in je logboek vast te leggen in woord en beeld en erop terug te blikken. Dit heet reflecteren. - Kijken naar kunstwerken uit verschillende tijden en naar de manier van werken van kunstenaars zorgt dat je kunst en kunstgeschiedenis beter gaat begrijpen. - Samenwerken en presenteren van je werk. Zo leer je samen met anderen overleggen, aandachtig kijken, luisteren naar elkaar en samen beslissingen nemen en/of om samen iets te maken. Van samenwerken leer je omgaan met verschillen, zo verbreed je je horizon.	Wat leer je bij beeldende vorming en waarom is dat belangrijk? - Op verschillende manieren kijken naar je eigen werk en naar kunst zodat je woorden kunt gebruiken om te beschrijven wat je ziet en verbanden leert zien. - Veel verschillende originele ideeën bedenken (associëren, combineren en abstraheren) dat is creatief <u>denken</u>. - Weten hoe je jouw eigen voorkeuren en inspiratie kunt vinden in de kunst en hoe je concepten uit de kunst en design op nieuwe manieren kunt gebruiken voor je eigen werk. - Open staan voor dingen die je nog niet kent of hebt toegepast is belangrijk bij beeldende vorming. - Je onderzoekt hoe je innovatieve beelden kunt maken. Dat kan door te experimenteren met verschillende ideeën, vormen, materialen en of (nieuwe) technieken. Je kunt een concept op nieuwe manieren zichtbaar maken in beelden. Dat is creatief <u>doen</u>. - Ontwerpen bij beeldende vorming is een proces waarin je voortdurend zoekt naar nieuwe mogelijkheden, bijvoorbeeld door te experimenteren met nieuwe media. - Innoveren vergt doorzetten en nadenken over je proces. Dat doe je door je proces in je logboek vast te leggen in woord en beeld en er regelmatig op te reflecteren. - Kunstwerken analyseren en naar de manier van werken van kunstenaars en ontwerpers kijken, zorgt dat je inzicht krijgt in creatieve ontwerpprocessen in kunst en design. Zodat je deze inzichten kunt gebruiken in je eigen ontwerpproces. - Samenwerken en presenteren van je werk. Zo leer je samen met anderen overleggen, aandachtig kijken, luisteren naar elkaar en samen beslissingen nemen en/of om samen iets te maken. Van samenwerken leer je jezelf in te leven in de ander en het andere. Je leert zo je voorstellingsvermogen verder te ontwikkelen.

	De manier van werken die we van jou verwachten: - Voorzichtig en zuinig zijn met materialen, gereedschappen, machines en ...op elkaar en op jezelf! - Een open houding laten zien en origineel durven zijn - Nieuwsgierig en vindingrijk zijn - Doorzetten - Plannen - Samen opruimen	De manier van werken die we van jou verwachten: - Alle kennis en vaardigheden uit klas 1 moet je nu kunnen toepassen - Voorzichtig en zuinig zijn met materialen, gereedschappen, machines op elkaar en op jezelf! - Nieuwsgierig en vindingrijk zijn - Een open houding laten zien en origineel durven zijn - Doorzetten - Eigen keuzes kunnen beargumenteren - Plannen - Samen opruimen	De manier van werken die we van jou verwachten: - Alle kennis en vaardigheden uit klas 1 en 2 moet je nu kunnen toepassen - Voorzichtig en zuinig zijn met materialen, gereedschappen, machines op elkaar en op jezelf! - Nieuwsgierigheid, een brede interesse ontwikkelen en vindingrijk zijn - Een open houding laten zien en origineel durven zijn - Doorzetten - Kunnen onderbouwen en kritisch beargumenteren van je eigen ideeën - Verantwoordelijk om kunnen gaan met open opdrachten - Zelfstandig plannen en handelen - Samen opruimen
Leerstof	BV praktijk - Materialenkennis en technieken die je aan het eind van leerjaar 1 moet kennen: - Op verschillende manieren met diverse materialen werken: Klei, hout, textiel, papier, verf, kunststof, etc. - Werken naar de waarneming, naar de fantasie, naar aanleiding van opdrachten - Werken met digitale media, verschillende gereedschappen en machines gebruiken	BV praktijk - Materialenkennis en technieken die je aan het eind van leerjaar 2 moet kennen: - De kennis over materialen en technieken uit klas 1 moet je nu toepassen, kunnen uitleggen en verder verdiepen - Werken vanuit de waarneming en daarbij de beeldende begrippen zelfstandig leren toepassen via materialen en technieken. - Werken vanuit je eigen ideeën, ook vanuit ideeën over materialen en technieken uit de kunst (kunstgeschiedenis) - Zelfstandig werken met digitale media, verschillende gereedschappen en machines gebruiken	BV praktijk - Materialenkennis en technieken die je aan het eind van leerjaar 3 moet kennen: - De kennis over materialen en technieken uit klas 1, 2 moet je nu toepassen, kunnen uitleggen, uitbreiden en verder verdiepen - Werken vanuit eigen concepten en daarbij de beeldende begrippen zelfstandig en op nieuwe manieren leren toepassen via materialen en technieken. - Werken vanuit je eigen ideeën, ook vanuit ideeën over materialen en technieken uit de kunst (kunstgeschiedenis) en daarbij ook nieuwe media durven toepassen - Zelfstandig werken met digitale/nieuwe media, verschillende gereedschappen en machines gebruiken
	BV theorie - Theorie die je aan het eind van leerjaar 1 moet kennen: - Beeldende aspecten herkennen in het kijken naar beelden: vorm, compositie, kleur, licht, ruimte - Beeldende aspecten kunnen toepassen in een eigen beeldend werk en in kunstwerken: vorm, kleur, licht, ruimte - Kunststromingen herkennen en begrijpen: Middeleeuwen, expressionisme, (sur)realisme, hedendaagse kunst (De Pont)	BV theorie - Theorie die je aan het eind van leerjaar 2 moet kennen: - Beeldende aspecten en kunststromingen die je geleerd hebt in klas 1 moet je nu kunnen toepassen bij het kijken naar beelden en het maken van beelden: vorm, compositie, kleur, licht, ruimte, materialen, technieken - Beeldende aspecten kunnen toepassen in een eigen beeldend werk en in het analyseren kunstwerken: vorm, kleur, licht, ruimte, compositie - Kunststromingen herkennen en begrijpen: Renaissance, Gouden Eeuw, Moderne kunst stromingen, hedendaagse kunst	BV theorie - Theorie die je aan het eind van leerjaar 3 moet kennen: - Beeldende aspecten en kunststromingen die je geleerd hebt in klas 1 en 2 moet je nu zelfstandig kunnen toepassen bij het kijken naar beelden en het maken van beelden: vorm, compositie, kleur, licht, ruimte, materialen, technieken - Beeldende aspecten kunnen toepassen in een eigen beeldend werk en in het analyseren kunstwerken: vorm, kleur, licht, ruimte, compositie - Kunststromingen herkennen en begrijpen: Moderne kunst stromingen, hedendaagse kunst en design
Evaluatie	Beoordeling: Periode 1, 2, 3 en 4 – per periode max. 3 punten - Proces / logboek → weging 1 of 2 (zie opdracht) - Product → weging 2 of 3 (zie opdracht) - Theorie → weging 2	Beoordeling: Periode 1, 2, 3 en 4 – per periode max. 3 punten - Proces / logboek → weging 1 of 2 (zie opdracht) - Product → weging 2 of 3 (zie opdracht) - Theorie → weging 2	Beoordeling: Periode 1, 2, 3 en 4 – per periode max. 3 punten - Proces / logboek → weging 1 of 2 (zie opdracht) - Product → weging 2 of 3 (zie opdracht) - Theorie → weging 2
DE BEOORDELING VOOR HET PROCES IS GERICHT OP: IDEE/INHOUD Hoe is de beeldtaal van je idee? ONDERZOEK Heb je het thema onderzocht en je voorafgeleid in het onderzoek? EXPERIMENT Heb je veel experimenten gemaakt/ uitgetest? EIGENHEID/ ORIGINALITEIT Is je werk eigen, is het anders? SAMENWERKING Hoe veel heb je samenwerking? WERKDRIFT / INZET Hoe hard heb je gewerkt? VOORTGANG Zit er vooruitgang in je proces? Loop je op schema? © H. Kortland & O. Maarleveld 2013. https://www.ahk.nl/sectoraten/educatie/conferenties-en-projecten/beoordelen-in-kunsteducatie/beeldend-reflecteren/ Geraadpleegd op 20-6-2019*			
DE BEOORDELING VOOR HET PRODUCT IS GERICHT OP: IDEE/INHOUD Hoe is de beeldtaal van je idee? EIGENHEID / ORIGINALITEIT Is je werk eigen, is het anders? TECHNIEK / BEELDASPECTEN Hoeveel de voorwerpen en de gebruikte materialen je weet? Samenhang idee/ product Hoe is de samenhang tussen inhoud en vormgeving? EINDPRODUCT Hoe is de beeldtaal van je eindwerk? Kippenveelfactor? KIPPELVEELFACTOR © H. Kortland & O. Maarleveld 2013. https://www.ahk.nl/sectoraten/educatie/conferenties-en-projecten/beoordelen-in-kunsteducatie/beeldend-reflecteren/ Geraadpleegd op 20-6-2019*			
DE BEELDENDE ASPECTEN ZIJN: Vorm Compositie Kleur Licht Ruimte Materiaal Techniek			
KUNSTKIJKEN BEOORDELEN WE HIEROP: Materialen en technieken beschrijven Beeldaspecten om voorstelling beschrijven Particula, stijl en genre beschrijven Analyseren Verschuiven perspectieven gebruiken Nieuwsgierig en open zijn Een mening hebben en onderbouwen Tekeningen: O. Maarleveld '16 - https://www.ahk.nl/media/ahk/wat-moeten-leerlingen-kunnen-kunstzone.pdf * Deze beoordelingscriteria zijn van: https://www.ahk.nl/fileadmin/download/ahk/sectoraten/Kunst- en cultuureducatie/beeldend_reflecteren_-_o_maarleveld_en_h_kortland.pdf en zijn in aansluiting op de beoordelingscriteria die we hanteren in de bovenbouw, ze zijn door Kortland & Maarleveld gedeeltelijk ontleend aan de criteria die wij op het Theresialyceum ontwikkeld hebben: Kamp, M-T van de (2012). Beoordelen van creatieve beeldende producten en processen van leerlingen in het voortgezet onderwijs. Een literatuuronderzoek naar criteria voor beeldende producten en processen in een hedendaagse context van kunst en kunsteducatie. http://www.kunstcontext.com/ckv/lttozbp.pdf			
Om te kunnen starten	Meenemen vanuit thuis: Schaar, lijmtift, gum, potlood HB, potlood 2B, potlood H, puntenslijper Let op: deze moet je iedere les bij je hebben.	Meenemen vanuit thuis: Schaar, lijmtift, gum, potlood HB, potlood 2B, potlood H, puntenslijper Let op: deze moet je iedere les bij je hebben.	Meenemen vanuit thuis: Schaar, lijmtift, gum, potlood HB, potlood 2B, potlood H, puntenslijper Let op: deze moet je iedere les bij je hebben.
Opmerkingen	Bewaar alles wat je doet en maakt (waar nodig met behulp van foto's) in je logboek. Je bent zelf verantwoordelijk voor dit boek en zorg er voor dat je het iedere les bij aanvang bij je hebt. Respecteer het lokaal en materialen.	Bewaar alles wat je doet en maakt (waar nodig met behulp van foto's) in je logboek. Je bent zelf verantwoordelijk voor dit boek en zorg er voor dat je het iedere les bij aanvang bij je hebt. Respecteer het lokaal en materialen.	Bewaar alles wat je doet en maakt (waar nodig met behulp van foto's) in je logboek. Je bent zelf verantwoordelijk voor dit boek en zorg er voor dat je het iedere les bij aanvang bij je hebt. Respecteer het lokaal en materialen.

BEOORDELINGSMATRIX VOOR PROCESSEN, VAKTHEORIE 2 BEELDEND (EN KUNST ALGEMEEN)

Naam leerling:

Beoordelingsmatrix voor PROCESSEN bij vaktheorie 2, beeldend – Deelscore				
Niveau Vaktheorie 2, processen:	I - Onvoldoende proces	II - Basaal proces	III - Gevorderd proces	IV - Excellent proces
1: KENNIS VAN BEGRIPPEN EN CONCEPTEN Retentievaardigheid met betrekking tot kunstbegrippen en het onderwerp evenals zelfevaluatie en kritische zelfreflectie op de eigen retentievaardigheid.	☐ De leerling toont onvolledige of gebrekkige kennis van de kunstbegrippen/het onderwerp ☐ De leerling geeft oppervlakkige of externe oorzaken aan voor de beperkte aanwezigheid van kennis, steunt in de evaluatie vrijwel volledig op de docent.	☐ De leerling toont basale kennis van de kunstbegrippen/het onderwerp ☐ De leerling kan basale voorwaarden voor betere retentie aanwijzen (meer tijd stoppen in memoriseren, op tijd beginnen etc.) heeft wel de evaluatie van de docent nog nodig om de zelfreflectie te stimuleren.	☐ De leerling toont gevorderde en enigszins genuanceerde kennis van de kunstbegrippen/het onderwerp. ☐ De leerling kan goed en vrij zelfstandig onderbouwen welke aandachtspunten relevant zijn en welke verbeteringsstrategieën tot meer succes zouden kunnen leiden.	☐ De leerling toont expertise en genuanceerde kennis van de kunstbegrippen/ het onderwerp. Laat verdiepend inzicht zien. ☐ De leerling kan uitstekend en zelfstandig onderbouwen welke aandachtspunten relevant zijn en welke verbeterings-strategieën op met beperkte inspanningen tot grote verbeteringen zouden kunnen leiden.
2: ANALYSEREN EN EVALUEREN: <i>(hoofd- en bijzaken kunnen onderscheiden; differentiëren; organiseren en attribueren), reflecteren op bevindingen in onderzoeksproces.</i>	☐ De leerling maakt geen onderscheid tussen hoofd- en bijzaken, gaat in op details en legt geen verbanden ☐ De leerling reflecteert niet op de eigen bevindingen en vindt alles wel goed zoals het gevonden is	☐ De leerling probeert de hoofd- en bijzaken te onderscheiden, legt nog niet altijd de juiste verbanden ☐ De leerling reflecteert op de eigen bevindingen, vertrekt daarbij vanuit de aangereikte kennis door de docent of methode	☐ De leerling maakt onderscheid in hoofd- en bijzaken, begrijpt de verbanden ☐ De leerling reflecteert regelmatig en inhoudelijk verdiepend op de eigen bevindingen, raadpleegt daarbij verschillende bronnen en/of experts	☐ De leerling maakt helder onderscheid in hoofd- en bijzaken, laat diepgaand inzicht zien in de verbanden ☐ De leerling reflecteert steeds en op een verdiepende wijze op de eigen bevindingen, raadpleegt daarbij steeds verschillende bronnen en/of experts
3: BRONNEN ONDERZOEKEN: Vaardigheid in het omgaan met bronnen: erkende bronnen kunnen raadplegen; dubbelchecken gericht op waarheidsvinding; kritische evaluatie van bronnen en van eigen informatieselectie.	☐ De leerling neemt informatie uit bronnen (ook niet erkende bronnen) klakkeloos over en zoekt niet verder ☐ De leerling is zich niet/onvoldoende bewust van het verschil tussen feiten en meningen	☐ De leerling neemt zowel informatie uit niet-erkende als erkende bronnen over en evalueert oppervlakkig of de informatie juist is (vanuit eigen aannames) ☐ De leerling is zich soms bewust van het verschil tussen feiten en meningen en zoekt daarom naar goede onderbouwing	☐ De leerling raadpleegt erkende bronnen en evalueert herhaaldelijk of de gevonden informatie juist kan zijn (gebruikt daarvoor ook verschillende bronnen zoals websites én boeken) ☐ De leerling is zich bewust van het verschil tussen feiten en meningen en zoekt daarom naar onderbouwing vanuit meer dan één bron	☐ De leerling raadpleegt erkende en indien mogelijk wetenschappelijke bronnen en evalueert voortdurend of de gevonden informatie juist kan zijn (gebruikt verschillende zoekstrategieën en bronnen zoals websites én boeken) ☐ De leerling is zich steeds goed bewust van het verschil tussen feiten en meningen en zoekt daarom naar onderbouwing vanuit een rijk geheel van bronnen
4: KUNST ANALYSEREN * en in empirisch observeren. Kunstbegrippen op een correcte manier toepassen bij het interpreteren en evalueren van kunst. <i>*Beschrijven van vorm, verhaal/voorstelling, functie, context; samenhang analyseren; interpreteren/evalueren.</i>	☐ Beschrijven: De leerling beschrijft het kunstwerk op een subjectieve wijze; gebruikt geen/weinig kunstbegrippen; beschrijft niet alle onderdelen ☐ Analyseren: De leerling legt geen verbanden of geeft hier al een mening ☐ Interpreteren: De leerling heeft zich niet verdiept in achtergronden voor de evaluatie/interpretatie en geeft alleen een eigen associatieve mening	☐ Beschrijven: De leerling beschrijft het kunstwerk vrij objectief; gebruikt basale kunstbegrippen; beschrijft alle onderdelen en raadpleegt bronnen ☐ Analyseren: De leerling legt enkele verbanden en raadpleegt bronnen voor extra informatie ☐ Interpreteren: De leerling heeft zich enigszins verdiept in achtergronden voor de evaluatie/interpretatie en geeft zowel de eigen (associatieve) mening en citeert uit gevonden info	☐ Beschrijven: De leerling beschrijft het kunstwerk objectief; gebruikt kunstbegrippen goed; beschrijft alle onderdelen en raadpleegt bronnen ☐ Analyseren: De leerling legt verbanden en raadpleegt erkende bronnen voor informatie ☐ Interpreteren: De leerling heeft zich goed verdiept in een aantal achtergronden voor de evaluatie/interpretatie en selecteert goede informatie om daarmee eigen mening te onderbouwen	☐ Beschrijven: De leerling beschrijft het kunstwerk zeer objectief; gebruikt alleen relevante kunstbegrippen; beschrijft alle onderdelen kernachtig en raadpleegt bronnen ☐ Analyseren: De leerling legt relevante verbanden en raadpleegt erkende bronnen voor relevante informatie ☐ Interpreteren: De leerling heeft zich goed verdiept in relevante achtergronden voor de evaluatie/interpretatie en selecteert relevante informatie om daarmee eigen mening te zorgvuldig te onderbouwen
5: CONTEXTUALISEREN: Vaardigheden in het contextualiseren van kunst in de contexten van tijd, plaats en functie; betekenis(sen) van kunst verwoorden met kennis van zaken	☐ De leerling beschouwt kunst los van tijd, plaats en functie of plaatst het kunstwerk niet in de juiste context en kan daarom alleen gissen naar de mogelijke betekenis van kunst	☐ De leerling beschouwt kunst in de context van ofwel tijd, of plaats; of functie en kan enkele betekenissen van kunst benoemen/begrijpen/verwoorden	☐ De leerling beschouwt kunst in de context van tijd, plaats en functie en kan mogelijke betekenissen van kunst goed begrijpen en onderbouwen met kennis van zaken	☐ De leerling beschouwt kunst in de juiste/relevante context van tijd, plaats en functie en kan een rijk scala aan bedoelde/ervaren betekenissen van kunst onderbouwen op basis van gedegen kennis van zaken

BEOORDELING PRODUCTEN EN PRESENTATIES, VAKTHEORIE 2 BEELDEND (EN KUNST ALGEMEEN)
Naam leerling:

Beoordelingsmatrix voor PRESENTATIES en PRODUCTEN bij vaktheorie 2, beeldend:	
Niveau vaktheorie 2, producten	Deelscore
A: SCHRIFTELIJK VERSLAG VAN ONDERZOEK Niveau/inhoud uitwerking onderzoeksvragen en probleemstelling bij invalshoeken - Geeft antwoord op vragen/probleemstellingen - Verwijst correct naar bronnen ONDERZOEK MONDELING PRESENTEREN Niveau/inhoud presentatie van invalshoeken - Toont parate kennis - Maakt onderscheid in hoofd- en bijzaken - Toont verdiepend inzicht - Contextualiseert kennis (legt verbanden) - Toont kunst-analysevaardigheden - Reflecteert op onderzoek	(weging 1)
B: TOETSVRAGEN BEANTWOORDEN OP EXAMENNIVEAU – gecombineerde toetsvragen beeldend en kunst algemeen tijdens SE week 2.	(weging 1)

VAKTHEORIE 2 EINDCIJFER	Deelscore PROCESSEN : (weging 1)
	Deelscore PRESENTATIES : (weging 1)
	Deelscore PRODUCTEN : (weging 1)
	= Totaal vaktheorie 2, beeldend

Vaktheorie 2, heeft betrekking op subdomein A1 van het examenprogramma kunst beeldend
Subdomein A1: Beeldend werk van kunstenaars en vormgevers

1. De kandidaat kan mede op basis van bronnenmateriaal het beeldend werk van kunstenaars en vormgevers beschrijven, onderzoeken en interpreteren, rekening houdend met visies, doelen, tijd, plaats, functie, kunstopvattingen, normen en waarden en de historische ontwikkeling.

VOORBEELD KUNST ANALYSEREN – ASPECTEN, PRINCIPES EN STRATEGIEËN

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
Faculteit der Maatschappij- en
Gedragswetenschappen

Balenciaga – Demna Gvasalia - 2020

2 meest opvallende beeldaspecten?
2 meest opvallende beeldende principes?
Welke strategie(en) kunnen dat verklaren?

BEELDEND VORMGEVING	BEELDDE PRINCIPES
Vorm	Patronen
Compositie	Contrasten
Kleur	Accenten
Licht	Balans
Ruimte	Verhoudingen
Materiaal	Harmonie
Techniek	Ritme/beweging
	Eenhheid
	Variatie

Balenciaga Red Dress, 1955 en avondjurk 1954

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
Faculteit der Maatschappij- en
Gedragswetenschappen

Matisse – ca. 1910

2 meest opvallende beeldaspecten?
2 meest opvallende beeldende principes?
Welke strategie(en) kunnen dat verklaren?

BEELDEND VORMGEVING	BEELDDE PRINCIPES
Vorm	Patronen
Compositie	Contrasten
Kleur	Accenten
Licht	Balans
Ruimte	Verhoudingen
Materiaal	Harmonie
Techniek	Ritme/beweging
	Eenhheid
	Variatie

TOELICHTING:

Het werken met **aspecten, principes en strategieën** bij het analyseren van kunstwerken kan op diverse manieren het snel en vaardig kunst analyseren ondersteunen. Hieronder lees je wat de verschillende onderdelen precies zijn:

- **Aspecten:** dit zijn de vormgevingsaspecten die kenmerkend en bepalend zijn voor de vormgeving in een bepaalde kunstvorm (muziek, dans, beeldend etc). In de benadering van 'aspecten, principes en strategieën' zou je als leerling selectief kunnen kijken door de aandacht te richten op de (een, twee of drie) meest opvallende vormgevingsaspecten. Deze kunnen door aandachtig kijken vaak vrij eenvoudig opgemerkt worden, daarvoor heb je niet heel veel kennis nodig, alleen aandachtig kijken of luisteren. Vervolgens kun je nadenken over de duidelijkst zichtbare/hoorbare ontwerpprincipes die door de maker of bedenker van het kunstwerk gehanteerd zijn.
- **Principes:**
 1. dit zijn in eerste instantie de (ontwerp)principes van een kunstdiscipline die door de maker geselecteerd zijn (met een bepaalde bedoeling, zie Strategieën/motieven).
 2. Maar de kijker/luisteraar kan deze ook waarnemen bij het aandachtig en genuanceerd kijken/luisteren.

Ad 1. Het geeft de kijker/luisteraar inzicht in de diepere lagen van het kunstwerk omdat het onderscheidend vermogen vereist. Wanneer een maker (kunstenaar, regisseur, componist etc.) met de vormgevingsaspecten werkt, dan kan zij/hij bijvoorbeeld ervoor kiezen om akkoorden eerst wringend (dissonant) en later harmonieus (consonant) te laten klinken. Dan werkt de componist met het muziekprincipe spanning en oplossing. Een choreograaf kan in met het dansante aspect 'ruimte' ervoor kiezen om de dans vooral vanuit de middenlaag gericht op de onderste laag (dicht bij de vloer) uit te voeren. Daarbij kan de choreograaf dan het dansprincipe van de 'zwaartekracht' gebruiken, maar ook het dansprincipe van 'patronen'. Dat hangt dus af van de specifieke strategie/motivatie van de choreograaf/choreografie. Een schilder kan bijvoorbeeld met het beeldende aspect kleur, kiezen voor het beeldende principe accenten, maar zij/hij kan ook kiezen voor contrasten. Dat hangt samen met de specifieke strategie/motivatie van de schilder. Wat wil zij/hij uitdrukken? Wat wil zij/hij de kijker laten ervaren.

Ad 2. De kijker/luisteraar kan eerst kijken naar de (een, twee of drie) meest opvallende vormgevingsaspecten, daarna de (een, twee of drie) meest opvallende (ontwerp)principes selecteren en vervolgens erover nadenken wat maakt dat deze aspecten en principes nu het meest opvallend zijn. Dit kan besproken worden in de les.
- **Strategieën/motieven:** dat zijn de benaderingen en bedoelingen (betekenissen) die je als maker kunt hebben met de keuze voor bepaalde vormgevingsaspecten en vormgevingsprincipes; maar dit kunnen ook de strategieën/motieven zijn die je als kijker/luisteraar af kunt leiden uit een specifiek kunstwerk die maken dat je er een bepaalde bedoeling of betekenis uit af kunt leiden. Deze zijn natuurlijk erg uitgebreid en de reeksen strategieën/motieven kunnen door docenten en leerlingen desgewenst beperkt of juist uitgebreid worden. De strategieën/motieven kunnen ook in bepaalde tijden variëren: zo zijn de eerste strategieën/motieven in de lijsten doorgaans uit vroegere tijdperken (denk aan middeleeuwen, hofcultuur etc.) de latere begrippen zijn doorgaans meer te verbinden aan de moderne en postmoderne kunst en cultuur.

VOORBEELD FILM ANALYSEREN DOOR TE CREEREN: MASTERCLASS – 1 MINUTENFILM

LES 2: EEN VERHAAL VERBEEDEN IN FILM

In deze CKV les gaan we in les 2 op locatie werken: we zien elkaar tussen de Lothal en de fietsenstalling achter het centraal station. Deze les op locatie vergt van jullie dat je echt aandachtig luisteren en snel stil zijn als er uitleg is. We doen een gedeelte in de vorm van een Masterclass. Probeer goed mee te werken, dan kunnen jullie veel nieuwe dingen leren over film vandaag.

MASTERCLASS opdracht 1:

‘Plotseling aangekomen in Tilburg...in 2042? Wat valt je op?’

MASTERCLASS opdracht 1: ‘Plotseling aangekomen in Tilburg...in 2042? wat valt je op?’

Dit is ons verhaal – we nemen de dimensies ‘Feit en Fictie’ als uitgangspunt.

Feit = we maken opnames van een echte persoon (leerling die acteert dat hij aankomt in Tilburg in 2042); rondom het station; fictie = we bouwen een verhaal op, door losse filmshots te combineren tot een fantasieverhaal waarbij we ook de gedachten en gevoelens van de hoofdpersoon verbeelden.

- De acteur (een leerling) komt – net zoals jullie – uit 2022 maar eenmaal aangekomen in Tilburg, belandt hij/zij/hen opeens in het Tilburg van 2042!
- Maar....wat valt dan zoal op?. Welke details zie je het eerste? Hoe verfilm je de emoties en ervaringen van de hoofdpersoon in camera-bewegingen?
- In gedachten denkt de acteur aan alles wat er eerder was, hoe breng je dat in beeld.
- Happy end...bedenk zelf maar...!

Uitgangspunten: De acteur doet niet heel veel met mimiek (gezichtsuitdrukkingen) of gestiek (gebaren, houdingen), dus we moeten het via filmbeelden gaan vertellen.

We gebruiken daarbij zoveel mogelijk cinematografische middelen om ons verhaal filmisch interessant en spannend te verbeelden. Zie de filmbegrippen en de lijst met filmaspecten, film (ontwerp)principes en filmstrategieën.

Deze shots hebben we nodig:

1. Diverse shots, gericht op de dingen die opvallen en er in 2042 zouden kunnen zijn
2. Diverse shots gericht op het aankomen in Tilburg
3. Shots van omgevings-beelden (die je kunt invoegen)
4. Close-ups van futuristische of juist vertrouwde dingen of een combinatie daarvan
5. Overzichtshots zodat je weet dat we op het station staan
6. Shots waarmee we uit kunnen drukken dat de tijd opeens vooruitgegaan lijkt
7. Shots waarmee we uit kunnen drukken dat de hoofdpersoon echt in een nieuwe omgeving lijkt te zijn belang in de toekomst
8. Shots waarmee we de gedachten van de hoofdpersoon uit kunnen drukken
9. Shots waarmee we het gevoel van de hoofdpersoon uit kunnen drukken

VOORBEREIDING DOOR FLIPPING THE CLASSROOM = CAMERABEWEGINGEN BEKIJKEN

CAMERABEWEGINGEN:

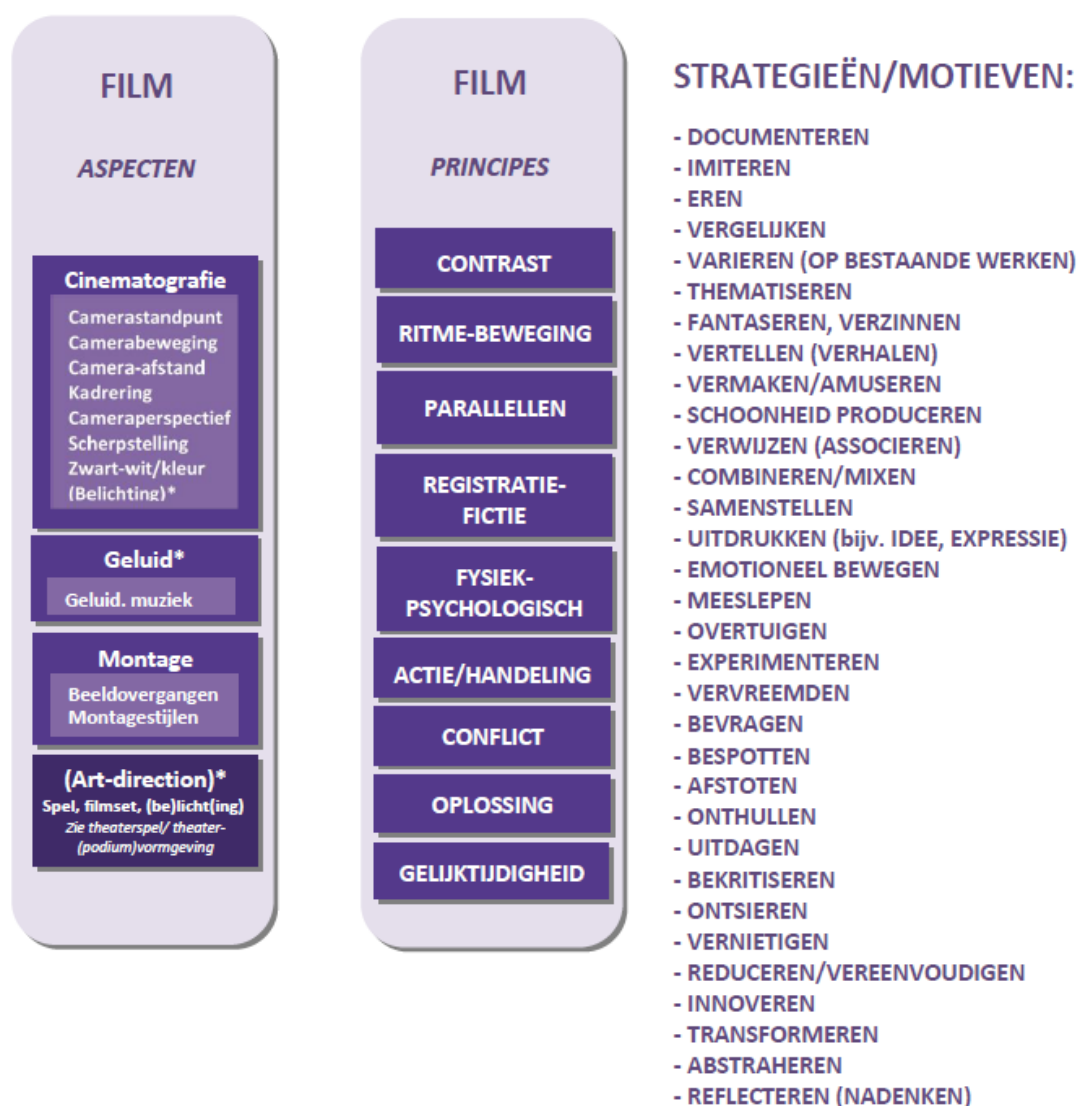
Shot 1 Static	Shot 2 Pan	Shot 3 Whip Pan
Shot 4 Tilt	Shot 5 Push In	Shot 6 Pull Out
Shot 7 Zoom	Shot 8 Crash Zoom	Shot 9 Dolly Zoom
Shot 10 Camera Roll	Shot 11 Tracking	Shot 12 Trucking
Shot 13 Arc	Shot 14 Boom	Shot 15 Camera Shake/Random Movement

<https://www.studiobinder.com/blog/different-types-of-camera-movements-in-film/>

LEREN FILM ANALYSEREN DOOR ZELF EERST EEN VERHAAL TE VERFILMEN/TE REGISSEREN

FILM ANALYSEREN

- Kies **een** film
- Kijk aandachtig en bepaal **welke 1 of 2 filmaspecten** het meest benadrukt zijn
- Bepaal welke **1 of 2 filmprincipes** het meest benadrukt zijn
- Beargumenteer nu **welke strategie** (van de kunstenaar) tot deze **filmische uitwerking** kan hebben geleid
- Plaats deze bevinding nu eens **in de context van de tijd, plaats en functie** waarin de film gemaakt is. (hiervoor moet je wellicht nog wat extra info opzoeken)
- Kun je **de betekenis(sen)** van deze film nu duidelijk en compact uitleggen aan anderen?

Etc. Er zijn meerdere strategieën mogelijk, ook zijn combinaties van strategieën mogelijk. De meest gehanteerde strategieën door regisseurs/filmmakers zijn in verschillende contexten (tijd, plaats, functie) soms wezenlijk anders. Ook de principes die hier aangegeven zijn, zijn niet alle denkbare principes.

OM EEN VERHAAL TE KUNNEN VERFILMEN HEB JE INZICHT IN DE FILMBEGRIPPEN NODIG

KUNST ANALYSEREN: FILMISCHE BEGRIPPEN

I: VOORSTELLING: (WAT?): waar gaat het over/verhaal/plot/inhoud/thema/boodschap of concept

II: FILMTECHNISCHE VORMGEVING (HOE?): Hoe wordt het verhaal vormgegeven door middel van filmtechnische vormgeving: met welke, voor film specifieke technieken wordt de filmvoorstelling vormgegeven? Cinematografie, montage, art-direction en geluid.

- Spel (acteren) → zie theatrale middelen.
- Theatervormgeving → zie theatrale middelen

FILM

VORMGEVING

Cinematografie (Cameravoering, opnametechniek)

Camerastandpunt
Camerabeweging
Camera-afstand
Kadrering
Cameraperspectief
Scherpstelling
Zwart-wit/kleur
Belichting

Montage

Beeldovergangen
Montagestijlen
Effecten
(Ordering van
opgenomen
beeld/geluid en
toevoegingen)

Art-direction (enscenering)

Geluid

FILMISCHE MIDDELEN ZIJN DE MIDDELEN WAARMEE JE FILM VORM KUNT GEVEN

Filmische middelen	Aspecten	Extra aanwijzingen
Cinematografie (Cameravoering, opnametechniek)	Camerastandpunt	Neutraalperspectief (ooghoogte) / Kikkerperspectief / vogelperspectief
	Camerabeweging	Horizontale / verticale / draaiende beweging van de camera (Pan-beweging)
	Camera-afstand	Close up / medium-shot / long shot / distant shot / Zoom / Dolly-zoom (Jaws - Sherriff)
	Kadrering	begrenzing v.h. beeld (verhullend/onthullend)
	Cameraperspectief	Objectief / subjectief (point of view - Jaws)
	Scherpstelling	Focus / deep focus (Citizen Kane)
	Zwart-wit/kleur	Kleurscherpte / contrast
Montage	Belichting	Richting van het licht / spotlight / diffuus licht / kunstlicht (kleur) / natuurlijk licht
	Beeldovergangen	Harde overgang / overvloeien / fade-in / fade- out / op vormrijm - beeldritme - op inhoud
	Montagestijlen	Continuïteitsmontage (180° regel) / discontinuïteitsmontage / parallelmontage
Art direction (enscenering)	Effecten (Ordering van opgenomen beeld/geluid en toevoegingen)	Flash-back / flash-forward / beeldmanipulatie / animatie / special effects in montage (slow motion / bullettime - The Matrix)
	Decor (locatie), Rekwisieten, attributen Licht en belichting Kostuum, grime, haar Personages	Realistisch / suggestief / filmisch - Locatie / set / techniek Richting / kleur / intensiteit / special-effects Karakter / periode / stijl / sfeer
Geluid	Acteur - rol verhouding (casting) / Ontwikkeling / Speelstijl (method-acting)	
	Geluid	Direct / indirect - dialogen / omgevingsgeluid / voice - over
Geluid	Muziek	Direct / indirect - soundtrack / 'Leitmotiv' (herkenningmelodie - Jaws, Star Wars)

PARTNERS

- CiST (Cultuur in Scholen in Tilburg) - Ineke Frijters
- Schouwburg/concertzaal Tilburg - via docenten C. Vissers, M. T. van de Kamp, P. Hamers en M. Tillmans
- Lustwarande, Tilburg - Heidi van Mierlo en Chris Driessen
- Fontys Hogescholen, Tilburg - via docent P. Hamers
- Factorium, Tilburg - via docent M. Tillmans
- De Pont museum - via docent K. Schouten en div. beeldende docenten
- PARK - via docenten B. de Ree en C. Vissers
- Textielmuseum - via docenten M. Wibier, K. Schouten en C. Vissers
- Universiteit van Amsterdam - via docent M. T. van de Kamp
- Expertisecentrum Kunsttheorie - via docent M. T. van de Kamp
- Kunstbende/ARTEz - via docent K. Wiegink
- Tilburg's got Talent - via docenten M. Tillmans en P. Hamers
- Young Classical Talent Award - via docenten M. Tillmans en P. Hamers
- Con Gaudi - Amarant via docent P. Hamers
- Nieuwjaarsconcert - kamerorkest via docent P. Hamers
- Fablab - via docent M. Nijsten
- Artcadia - via docent M. Nijsten
- Bibliotheek Tilburg - via diverse docenten

En verder:

- Stedsmuseum Tilburg - via contactpersoon P. Robben
- Regionaal Archief Tilburg - via website
- CAST - Centrum voor Architectuur en Stedebouw Tilburg (via publicaties/website)

Cultuurbeleidsplan Theresialyceum 2022 – 2026

P. Bekker, M. T. van de Kamp, M. Wibier

i.s.m. alle kunst- en cultuurdocenten en samenwerkingspartners zoals CiST, Fontys, Lustwarande etc.